



ETELÄ-
KARJALAN
LIITTO



ETELÄ-KARJALAN
VIRKISTYSALUESELVITYS
2023

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	3
2. LUONNON VIRKISTYSKÄYTTÖ	4
2.1 Luonnon virkistyskäyttö Suomessa.....	4
2.2 Saimaan virkistyskäyttö.....	5
2.3.Kestävä luontomatkailu.....	5
2.4 Määritelmiä.....	7
3. LUONNON VIRKISTYSKÄYTTÖ ETELÄ-KARJALASSA	9
3.1 Etelä-Karjala virkistys- ja retkeily-ympäristönä.....	9
3.2 Luonnon virkistyskäyttö Etelä-Karjalassa.....	13
4. PALVELUIDEN TUOTTAJAT	15
4.1 Kunnat.....	15
4.2 Etelä-Karjalan virkistysalueäätiö.....	15
4.3 Metsähallitus.....	17
4.4 Kyläyhdistykset, yhteisöt ja muut toimijat.....	18
5. ETELÄ-KARJALAN VIRKISTYSREITIT JA -ALUEET	19
5.1 Retkeilyreitit, luonto- ja kulttuuripolut.....	19
5.2 Retkikohteet.....	23
5.3 Pyöräilyreitit.....	29
5.4 Ratsastusreitit.....	32
5.5 Monikäyttöreitit.....	32
5.6 Frisbeegolfradat.....	34
5.7 Kalliokiipeily- ja boulderointikohteet.....	35
6. RETKEILY VESISTÖISSÄ	37
6.1 Melontareitit.....	37
6.2 Venereitit ja satamat.....	38
7. TALVIAIKAINEN VIRKISTYSKÄYTTÖ	41
7.1 Hiihtoladut ja hiihtokeskukset.....	41
7.2 Moottorikelkkailu.....	41
7.3 Retkiluistelu.....	42
7.4 Talviset monikäyttöurat.....	42
8. ESTEETÖN RETKEILY	43
9. VIRKISTYSKÄYTÖN KEHITTÄMISTARPEET	45
9.1 Yleiset tavoitteet ja tarpeet.....	45
9.2 Harrastus- ja kohdekohtaiset kehittämistarpeet.....	49
9.3 Erityiset kehityskohteet.....	53
10. JOHTOPÄÄTÖKSET	55
11. LÄHDELUETTELO	60

Selvityksen tekijä: Sanna Leppänen, Etelä-Karjalan liitto, 2023.

Selvityksen rahoittaja: Etelä-Karjalan liitto

ISBN 978-952-9560-57-8

1. JOHDANTO

Suomalaiset viihtyvät ja virkistyvät ulkona luonnossa. Voidaankin todeta, että suomalaiset ovat ulkoilukansaa, sillä luonnonvarakeskuksen (Luke) 2020 selvityksen perusteella 96 % suomalaisesta aikuisväestöstä on ulkoillut vuoden aikana (Neuvonen ym. 2022). Keskimäärin ulkoilua harrastetaan kolme kertaa viikossa, ja neljä viidestä suomalaisesta ulkoilee vähintään kerran viikossa. Suomalaiset suosivat monia tuttuja ulkoilutapoja kuten uintia, mökkeilyä, marjastusta ja pyöräilyä, joita harrastaa yli puolet suomalaisista 18–80 -vuotiaista.

Luonnon virkistyskäytön ohjaus toteutuu rakennettujen virkistyspalvelujen kautta. Näitä ovat yleiset virkistysalueet, retkikohteet ja reitit. Virkistysalueet ovat useimmiten kuntien tai valtion omistuksessa, mutta myös yrityksillä voi olla virkistysalueita oman henkilökunnan tai asiakkaiden käyttöä varten. Luonnon virkistyskäytöllä tarkoitetaan ulkona jalan, hiihtäen, pyöräillen, veneillen tai näihin verrattavalla tavalla

vapaa-ajan viettämistarkoituksessa tapahtuvaa liikumista sekä tilapäistä oleskelua luonnossa, kuten uimista, lyhytaikaista telttailua, marjojen ja sienten poimimista, joutenoloa tai luonnonharrastusta (Neuvonen ym. 2022). Virkistyskäyttöön kuuluu myös se osa vapaa-ajan asumisesta, joka tapahtuu virkistystarkoituksessa, vapaa-ajan kalastus ja metsästys sekä motorisoitunut luonnossa liikkuminen, kuten moottorikelkkailu ja veneily. Voidaan siis todeta, että luonnon virkistyskäyttö painottuu vapaa-ajan viettoon, mutta ei ole yksinomaan sitä.

Tässä selvityksessä kartoitettiin Etelä-Karjalan alueen virkistys- ja retkeilyalueiden tilannetta haastatteleamalla eri toimijoita, jotka työskentelevät aiheen parissa. Kaikkien Etelä-Karjalan kuntien kanssa käytiin läpi kuntien ylläpitämien virkistysalueiden tilanne ja kehitystarpeet. Lisäksi selvitystyön yhteydessä toteutettiin kysely, jossa selvitettiin maakunnan virkistysalueiden käyttöä ja kehitystarpeita asukkailta.



Savitaipaleen Orrainpolku kuuluu maakunnan suosituimpiin retkeilyreitteihin. (Kuva Sanna Leppänen)

2. LUONNON VIRKISTYSKÄYTTÖ

2.1 Luonnon virkistyskäyttö Suomessa

Luonnonvarakeskuksen (Luke) virkistyskäyttöselvityksen 2020 mukaan suomalaiset ulkoilevat keskimäärin kolme kertaa viikossa (Neuvonen ym. 2022). Useimmat suomalaiset harrastavat perinteisiä ulkoiluharrastuksia, kuten uintia, mökkeilyä, marjastusta ja pyöräilyä. Suomalaiset suosivat ulkoilussa lähiluontoa, sillä noin 30 % virkistyskerroista tehdään enintään 300 metrin päähän kotoa ja noin 85 % enintään kymmenen kilometrin päässä. Patikoinnin ja retkeilyn suosio on kasvanut 2000-luvun alusta alkaen ja viimeisimpien tutkimusten mukaan lähes 37 % suomalaisista käy retkeilemässä. Maastopyöräilyn suosio on myös noussut ja noin 12 % suomalaisista käy säännöllisesti maastossa pyöräilemässä. Vesillä melontaa on lisääntynyt ja 11 % suomalaisista harrasti melontaa vuonna 2020. Uutena aktiviteettinä mukaan on tullut SUP-lautailu, joka on hieman melontaa suosittuampi, sillä 11 % harrasti SUP-lautailua. Yksi nopeasti kasvava laji on frisbeegolf, jota harrasti 19 % suomalaisista.

Jokaisenoikeudet ovat taanneet kansalaisille laajat mahdollisuudet luonnossa liikkumiseen. Näiden perusteella jokainen voi liikkua, oleskella, leiriytyä tilapäisesti ja hyödyntää luonnontuotteita toisen maalla ilman maanomistajan suostumusta (Tuunanen ym. 2012). Huomioitavaa on, että moottorikäyttöisellä ajoneuvolla ajaminen maastossa maa-alueella vaatii maanomistajan luvan, samoin tulen tekeminen.

Virkistysalueilla on tärkeä merkitys alueen asukkaiden hyvinvoinnin, terveyden ja viihtyvyyden kannalta. Metsähallituksen tutkimuksen mukaan vierailut kansallispuistossa vaikuttavat positiivisesti erityisesti mielialaan ja psyykkiseen hyvinvointiin niin, että käynti kansallispuistossa koettiin elvyttävänä (Kaikkonen ym. 2014). Luonnon tarkkailun ja oleskelun on todettu vaikuttavan terveyttä edistävasti ihmisten fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen. Luonnolla vaikuttaisi olevan välittömiä, fyysistä ja psyykkistä terveyttä edistäviä



Ruokolahden Hukkavuoren luontopolulla on useita taukopaikkoja, joissa voi levätä ja nauttia luonnosta. (Kuva Sanna Leppänen).

vaikutuksia, jotka syntyvät luonnossa oleskelusta ja sen tarkkailusta (Maller ym. 2008). Luonnossa liikkumisen vaikutukset näkyvät myös yhteiskunnassa. Metsähallituksen ja UKK-instituutin selvityksen mukaan vuonna 2022 ihmisten liikkuminen kansallispuistoissa ja retkeilyalueilla vähensi yhteiskunnan kustannuksia 164 miljoonalla eurolla (UKK-instituutti). Luonnossa liikkuminen vähentää kansansairauksista aiheutuvia kustannuksia ja parantaa työkykyisenä pysymistä.

Suomalaiset etsivät lähiluonnosta rauhaa ja hiljaisuutta sekä nauttivat kauniista luonnonmaisemista ja luontokokemuksista. Luonnon virkistyskäyttömahdollisuuksien tulee olla helposti saavutettavia ja palvelutasoltaan riittäviä. Lähiluonnon ja virkistysalueiden merkitys kasvoi erityisesti koronapandemian aikana, ja samalla myös arvostus luontoa kohtaan kasvoi. (Neuvonen ym. 2022). Virkistysalueet ja -reitit ovat myös tärkeä osa matkailupalveluita lisäten alueen matkailun vetovoimaa. Luontomatkailu on maailmanlaajuisesti matkailun nopeimmin kasvava osa-alue, ja luontoympäristö on tunnustettu Suomen matkailun suurimmaksi vetovoimatekijäksi.

2.2 Saimaan virkistyskäyttö

Saimaan merkitys Etelä-Karjalan virkistyskäytölle ja matkailulle on merkittävä. Saimaa tarjoaa monia tapoja virkistyä, kuten risteilyitä, veneilyä, melontaa, kalastusta, kauniita satamia ja mökkejä. Etelä-Karjalan virkistysalueesäätöön (EKVAS) satamat ovat Suomen parhaimmista. Saimaan vahvuutena on puhtaus, hiljaisuus ja yhteys Saimaan kanavan kautta merelle. Saimaan aluetta kehitetään jatkuvasti ja sen merkitys ulkomaalaiselle matkailulle tiedostetaan. Saimaa kiinnostaa myös kansainvälisesti, sillä 27 % Saimaalla yöpyjistä oli ulkomaisia vuonna 2019 (Saimaan Matkailustrategia 2021–2025). GoSaimaan mukaan vuonna 2021 Etelä-Karjalassa oli yhteensä 622 000 yöpymistä. Matkailijoita saapui eniten Lappeenrantaan ja Imatralle. Saimaan alue vetää matkailijoita tutkitusti pääkaupunkiseudulta, josta tuli 38 % kesän 2020 matkailijoista Etelä-Karjalassa. Lentoyhteydet maakuntaan tuovat lisää ulkomaalaisia matkailijoita alueelle. Matkailuvolyymien myötä kiinnostus alueen aktiviteetteja kohtaan on lisääntynyt, mikä on näkynyt esimerkiksi Taipalsaaren Sarviniemen ja Rastiniemen välillä liikennöivän pyörälaudan Rastin kävijämäärissä.

Saimaa sai oman ylimaakunnallisen matkailustrategian vuosille 2021–2025. Saimaan matkailustrategian tavoitteena on nostaa Saimaa Suomen kolmen tunnetuimman matkailualueen joukkoon. Keskeiset kehittämisteemat ovat yhteinen tekeminen, alueen omaleimainen ja ilmiömäinen palvelutarjonta sekä saavutettavuus. Etelä-Karjalassa pyritään tarjoamaan matkailijoille kysynnästä nousevia, ympärivuotisia ja elämyksellisiä palveluja sekä tapahtumia. Yhtenä keskeisenä kehittämishankkeena on Kutilan kanava, joka toteutuessaan yhdistäisi Suur-Saimaan ja Pien-Saimaan sekä parantaisi vedenlaatua Pien-Saimaalla. Kanava edistäisi merkittävästi Saimaan matkailua tarjoten uuden Lappeenranta-Taipalsaari-Kutila-Suur-Saimaa-rengasreitit.

UNESCO Geopark on yhtenäinen maantieteellinen alue, jolla on kansainvälisesti merkittävää geologista arvoa. Saimaa Geopark sai UNESCO Global Geopark -statuksen keväällä 2021. Saimaa Geopark -kohteisiin on otettu mukaan Saimaan hienoimmat luontokohteet, retkeilyreitit sekä historialliset kulttuurikohteet. Eteläisellä Saimaalla sijaitseva Saimaa Geopark kertoo Saimaan sokkeloisen vesistön synnystä ja kehityksestä, ja siitä miten kaunis järviluonto on säilynyt nykypäivään asti. Näiden alueiden merkitys Saimaan alueelle on suuri ja luontomatkoilijan kannattaa ehdottomasti käydä tutustumassa näihin vieraillessaan Saimaalla.

2.3 Kestävä luontomatkailu

Kestävä luontomatkailu on kasvava trendi, jossa matkailija nauttii luonnossa liikkumisesta, mutta pyrkii minimoimaan oman matkailunvaikutuksia ympäristöön käyttäen kestäviä liikkumismuotoja ilman moottoriajoneuvoa (greentourism.fi). Kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti luonnonvarojen on riitettävä tuleville sukupolville, mikä matkailussa tarkoittaa sitä, että lentämisen hiilijalanjälki sekä ympäristön säilyminen on otettava huomioon. Ulkoilureittien ja niihin liittyvän infran rakentaminen maastoon kuluttaa maaperää ja kasvillisuutta, mikä tulee huomioida reittejä ja kohteita suunniteltaessa. Maasto ja lajisto sekä kulkutapa vaikuttavat paljolti siihen, miten paljon kulumista tapahtuu. Tämän vuoksi tulee tehdä ympäristövaikutusten arviointi, jotta informaatiota voidaan lisätä ja kohdentaa reitin käyttäjille ja ylläpitäjille sekä minimoida haitalliset vaikutukset (Räsänen & Saari 2011).



Saimaa Geoparkin opastaulut kertovat tarkemmin kohteiden syntyhistoriasta. (Kuva Sanna Leppänen).



Parikkalan Pöröpeikon polun laavu (kuva Sanna Leppänen).

Metsähallitus julkaisi vuonna 2004 kestävän luontomatkailun periaatteet, jotka päivitettiin vuonna 2016 muotoon ”Kestävän matkailun periaatteet”. Kestävän matkailun periaatteiden mukaisesti matkailun aiheuttaessa luonnolle kantokyvyn ylittymistä, toteutetaan luonnonsuojelutoimenpiteiden vahvistamista ja matkailua rajoittavia toimenpiteitä. Suojelualueiden hyödyntäminen matkailussa on mahdollista, kun se sovitetaan yhteen suojelutavoitteiden kanssa. Metsähallituksen Luontopalveluilla ja UNESCO:n maailmanperintökohteilla Suomessa on yhteiset kestävän matkailun periaatteet, jotka otetaan huomioon kaikessa omassa toiminnassa sekä yhteistoiminnassa matkailuyrittäjien kanssa (Metsähallituksen nettisivut). Jatkossa jokaisen matkailijan ja luonnossa liikkujan pitäisikin huolehtia siitä, että kuormittaa ympäristöä omilla toimillaan mahdollisimman vähän.

Vastuullinen ekoturisti käyttää lähipalveluja ja paikallisia oppaita sekä matkalee pienissä ryhmissä ilman moottoriajoneuvoja. Näiden asioiden huomioiminen ja palveluiden kehittäminen on olennaista myös Etelä-Karjalan alueella. Saavutettavuuden parantaminen

on keskeinen tekijä matkailun, mutta erityisesti kestävän matkailun edistämisessä. Pyöräilyllä on merkittävä rooli osana ilmastonmuutoksen hillintää ja se soveltuu mainiosti myös kestävään matkailuun.

2.4 Määritelmiä

Ulkoilureitit

Ulkoilureitillä tarkoitetaan kaikkien käyttöön suunniteltua reittiä, jossa voidaan liikkua jokaisenoikeudella. Reitille on määritelty käyttötarkoitus, joka ohjaa ja tarvittaessa rajoittaa käyttöä. Ulkoilureittejä voidaan kutsua monilla eri nimillä kuten luontopolku, lähireitti, retkeily- tai vaellusreitti tai kunto- tai ulkoilupolku. Liikkumista jalan, hiihtäen tai pyöräillen ei voida kieltää yksityisellä tiellä, koska nämä eivät käytännössä nosta tien kunnossapidon kustannuksia. Ulkoilureitit voidaan lisäksi jaotella paikallisiin, seudullisiin ja valtakunnallisiin reitteihin. Ulkoilureitit ovat käytettävissä pääsääntöisesti vain lumettomana aikana. Jotkin reitit toimivat monikäyttöreitteinä, joilla voidaan kulkea useammalla tavalla kesällä ja talvella.



Opaskyltti Imatran Seppöin polulta (Kuva Sanna Leppänen).



Rajojen reitin merkintöjä Parikkalassa (Kuva Sanna Leppänen).

Reitin ylläpitäjä vastaa reitin turvallisuudesta ja opasteista. Ulkoilureitin ylläpitäjän tehtävänä on antaa käyttäjälle riittävät ennakkotiedot reitistä jo reitin alussa esimerkiksi opastaulun avulla. Käyttäjän tulisi kyetä arvioimaan onko reitti sopiva hänelle ja hänen varustukselleen sekä miten reitillä liikutaan turvallisesti ja omatoimisesti. Hyvästä opastetusta löytyy tiedot reitin vaativuudesta, reittikuvaus ja reitin käyttöä koskevat ohjeet sekä reitin merkintätapa ja reitin symbolit. Tämän lisäksi opastetusta tulisi käydä ilmi reitin ylläpitäjän nimi ja yhteystiedot palautteen antamiseksi sekä toimintaohjeet hätätilanteita varten (Tukesin nettisivut). Reiteillä, joita kuljetaan ympärivuotisesti, olisi hyvä huomioida näkyvyys ja säänkestävyys. Lisäksi reittimerkinnöissä voidaan huomioida liikkuminen hämärässä niin, että reittimerkit erottuvat pimeässä.

Osa reiteistä voi noudattaa Suomen Ladun Suomen ulkoilureittien luokitusjärjestelmää (Suomen Ladun nettisivut), jossa helpon reitin tunnuksena on sininen ympyrä, keskivaativan punainen neliö ja vaativan musta kolmio. Tästä käytännöstä ollaan kuitenkin luopumassa ja panostamassa kattavaan kuvaukseen reitistä.

Virkistysalueet

Virkistysalueilla tarkoitetaan alueita, joita käytetään virkistys- ja ulkoilukäyttöön. Virkistysalueet on merkitty yleis- ja asemakaavoihin. Kaavojen virkistysalueita on toteutettu muun muassa EKVAS:n toimesta. Kaavoissa on vielä virkistysalumerkintöjä, jotka ovat käytössä vain jokaisenoikeuden nojalla ilman rakennettuja palveluja.

Kuntopolut ja lähivirkistysalueet

Lähivirkistyskerta on lyhyt alle vuorokauden kestoinen ulkoilukerta. Useimmiten se on tavanomais- ta arjessa tapahtuvaa luonnossa liikkumista kodin lähimetsissä tai lyhyempiä retkiä lähiseudun luontokohteisiin (Neuvonen 2022). Lähivirkistysalueilla tarkoitetaan päivittäiseen ulkoiluun, kuntoiluun ja/tai asiointiliikenteelle tarkoitettua taajamassa tai asutusalueen lähistöllä sijaitsevia rakennettuja polkuja ja kevyenliikenteenväyliä. Kaikissa kunnissa, erityisesti kaupungeissa ja suuremmissa taajamissa on lähivirkistysreittejä, jotka on usein valaistu, ja ne voivat toimia talviaikaan hiihtolatuina. Nämä alueet on jätetty luetteloimatta tässä selvityksessä.

3. LUONNON VIRKISTYSKÄYTTÖ ETELÄ-KARJALASSA

3.1 Etelä-Karjala virkistys- ja retkeily-ympäristönä

Luonnonympäristö

Etelä-Karjalan tärkeimpiä luontoympäristöjä ovat Saimaa sekä maakunnan päästä päähän ulottuvat ensimmäinen ja toinen Salpausselkä. Salpausselät jakavat maakunnan kolmeen erilaiseen maisematyypin. Ensimmäisen Salpausselän eteläpuolinen alue on metsäistä ja maisematyypiltään rantamaahan kuuluvaa vähäjärvistä pienten jokien halkomaa rapakivialuetta. Salpausselkien väliin jää runsaasti pikkujärviä sisältävä karuhko moreenialue, jonka



Imatran Lammassaaren luontopolku (Kuva Sanna Leppänen).

Suur-Saimaa jakaa pohjoiseteläsuunnassa kahteen osaan. Toisen Salpausselän pohjoispuolella on karu järvalue, jossa kalliopaljastumat ovat yleisiä. Ensimmäisen Salpausselän pohjoispuoliset alueet kuuluvat Järvi-Suomeen.

Suurin osa vesistörikkaan maakunnan järvistä on pieniä, alle neliökilometrin kokoisia, ja ne kattavat maakunnan vesistöalasta vain 15 prosenttia. Suomen suurimman järven Saimaan eteläisimmät osat Suur-Saimaa ja läntinen Pien-Saimaa ylittävät 100 neliökilometrin koon, seuraavaksi suurimmat Etelä-Karjalan järvet ovat Simpelejärvi, Kuolimo ja Pyhäjärvi, joka sijaitsee osittain Etelä-Karjalan alueella.

Etelä-Karjalan maisemat ovat pääasiassa karuja, etenkin Salpausselillä ja Saimaan rantojen kallioalueilla. Moreenimailla on hieman rehevempää ja joillakin savikkoalueilla on reheviä lehtoja. Erityisesti maakunnan itäosan luonnossa Rautjärven ja Parikkalan alueilla näkyy selvästi Laatokan-Karjalan lehtokeskuksen rehevyys. Soita on Etelä-Karjalassa suhteessa vähemmän kuin Suomessa yleensä ja erityisesti laajat suoalueet ovat harvinaisia.

Maanomistajuus ja luonnonsuojelualueet

Etelä-Karjalan alueella maanomistus jakaantuu muusta maasta poikkeavasti: keskimääräistä suurempi osuus on metsäteollisuusyhtiöllä ja valtion maita ei ole juuri lainkaan. Yksityisten maanomistajien metsätilat ovat melko pieniä. Kuten Etelä-Suomessa yleensä, metsäalueet ovat lähes kokonaan talousmetsiä, ja suojelualueita on vähän.

Etelä-karjalan alueella ei ole lainkaan kansalliset tai luonnonpuistoja, jotka muualla maassa toimivat veto-voimaisina virkistys- ja luontomatkoilukohteina. Seudulta löytyy kuitenkin Suomen vanhin luonnonsuojelualue Kruunupuisto, joka sijaitsee Imatralla. Puisto on ollut suojeltuna vuodesta 1842 alkaen.

Soidensuojelun täydennysohjelmaehdotuksessa on ehdotettu suojeltavaksi 48 lisäaluetta, yhteensä 2 058 ha. Alueet ovat kohteita, joiden luontoarvot on tunnistettu.

Valtioneuvoston vahvistamat suojeluohjelmien alueet Etelä-Karjalassa:

• Vanhojen metsien suojeluohjelma	11 aluetta	421,6 ha
• Harjunsuojeluohjelma	5 aluetta	3 120,2 ha
• Lehtojensuojeluohjelma	12 aluetta	44,12 ha
• Lintuvesiensuojeluohjelma	10 aluetta	2 041,5 ha
• Rantojensuojeluohjelma	3 aluetta	26 568,4 ha
• Soidensuojeluohjelma	7 aluetta	441 ha
Yhteensä	48 aluetta	32 637 ha

Natura 2000 -verkostoon kuuluvia alueita on Etelä-Karjalassa 53 kappaletta, pinta-alaltaan yhteensä 28 700 ha. Osa alueista on päällekkäisiä suojeluohjelma-alueiden kanssa.

Toteutuneita luonnonsuojelualueita maakunnassa on yhteensä 465 aluetta (7 775 hehtaaria), joista valtion mailla 60 aluetta (2 970 ha). Yksityisten omistamilla mailla on 405 luonnonsuojelualueita, joiden pinta-ala on yhteensä 4 805,3 hehtaaria. Näiden alueiden suo-

jelupäätöksillä on toteutettu muun muassa luonnonsuojeluohjelmissa osoitettuja alueita. (Tilanne lokakuu 2023).

Kulttuuriympäristö

Etelä-Karjalasta löytyy lukuisia merkkejä ensimmäistä asukkaista Saimaan rannoilta ja muualta maakunnasta. Esihistorialliset asuinpaikat ja kalliomaalaukset ovat mielenkiintoisia tutustumiskohteita maastossa. Vesistöt tarjosivat luontaisia kulkuväyliä ja yhteyksiä,



Suon ylityksessä tarvitaan pitkospuita. Esimerkki hyväkuntoisista pitkospuista Lappeenrannan Vipeleensuolta (Kuva Sanna Leppänen).



Yksi tunnetuimmista kulttuurikohteista on Luumäen Taavetin linnoitus (Kuva Sanna Leppänen).



Taipalsaaren Päihäniemi on suosittu kohde niin paikallisten kuin kauempaa saapuvien kävijöiden keskuudessa (Kuva Sanna Leppänen).

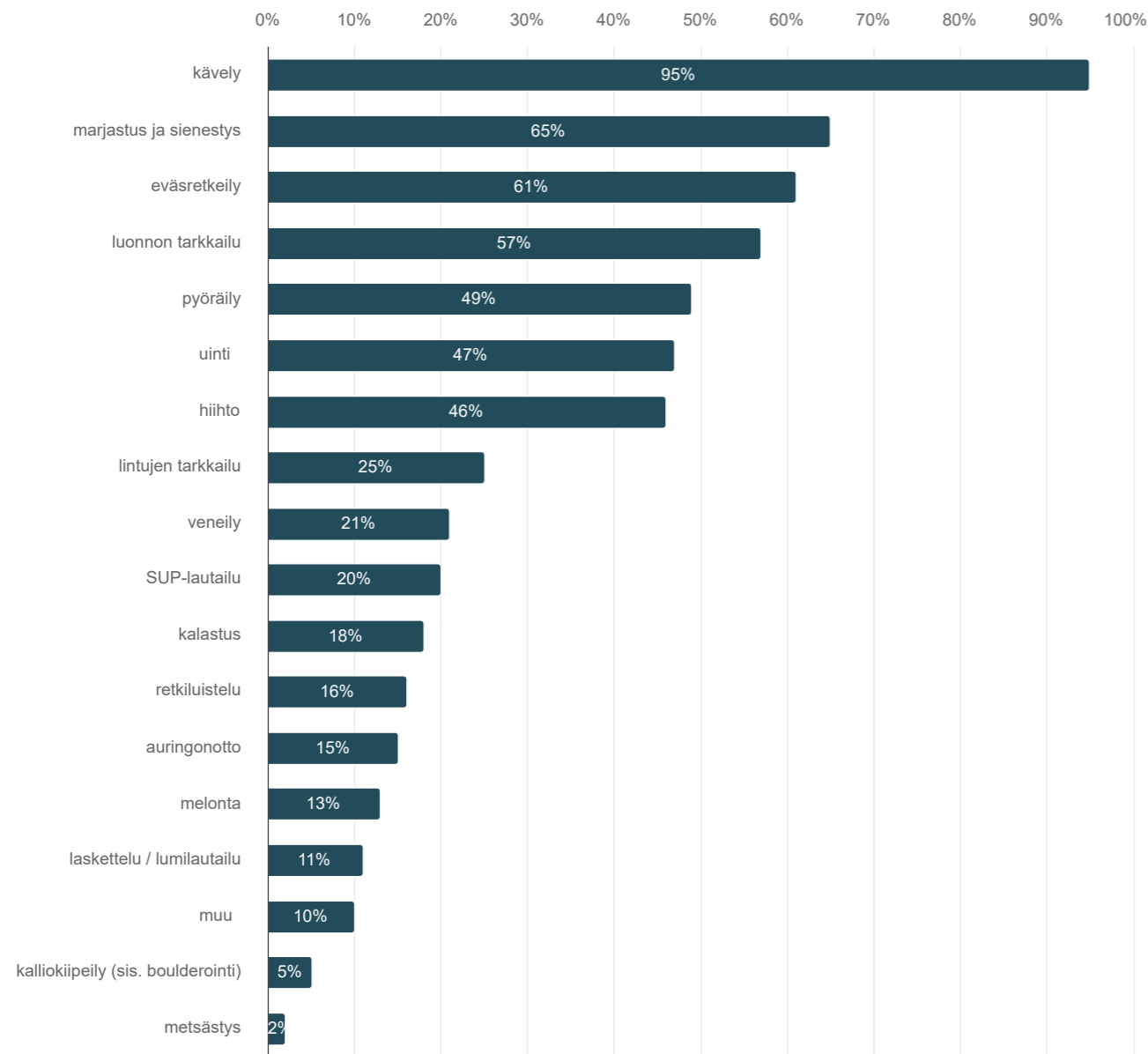
joiden ympärille muodostui asutusta ja teollisuutta. Näitä samoja reittejä hyödynnetään edelleen rahti- ja matkustajaliikenteessä sekä huviveneilyssä.

Geopoliittisen sijainnin vuoksi Etelä-Karjala on ollut vuosisatojen ajan valtakunnan raja-alueita rajalinjan sijainnin vaihdellessa maakunnan alueella. Vanhimmat rajamerkit ovat vuodelta 1721 jolloin Uudenkaupungin rauhan solmittiin. Erityinen kulttuurivaihe on ollut venäläisen armeijan rakentamat linnoitukset ja kanavat

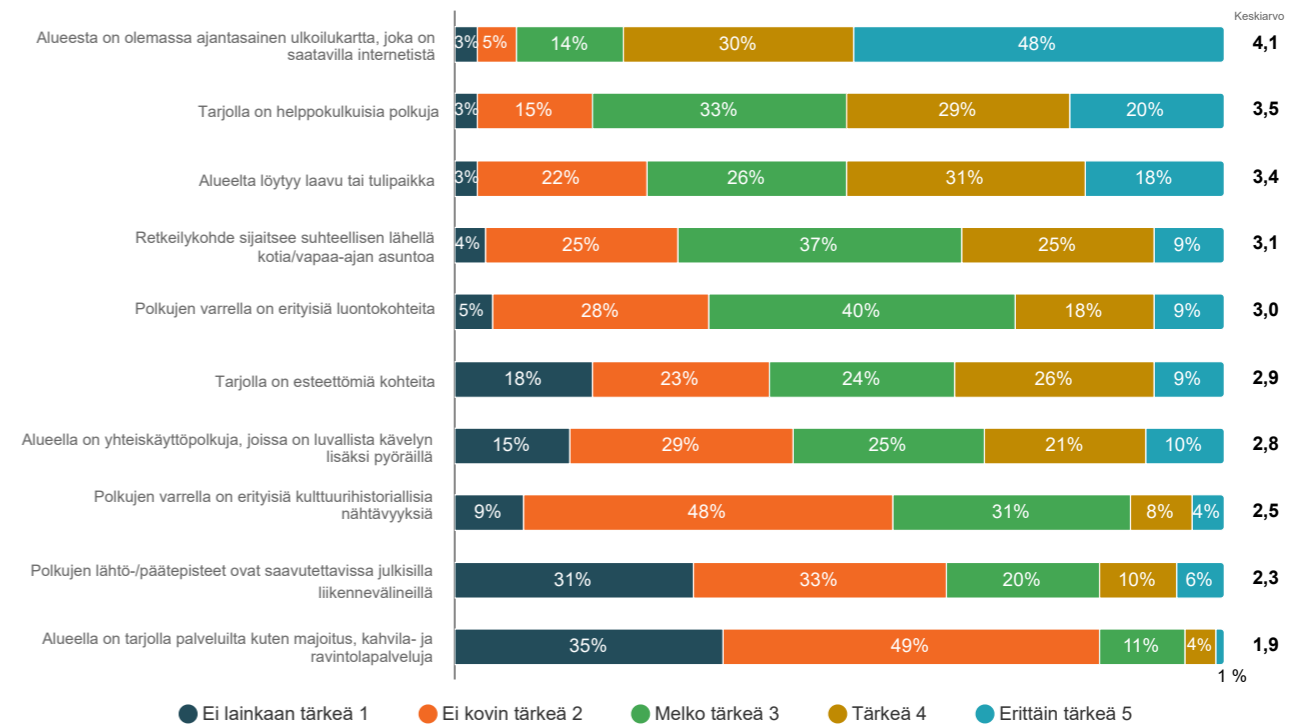
1790-luvulla. Myöhempiä rajahistorian todisteita ovat ensimmäisen ja toisen maailmansodan aikaiset taistelu-aiannot, korsut, tykkijalustat ja kiviasteet.

3.2 Luonnon virkistyskäyttö Etelä-Karjalassa

EKVAS:n toteuttamassa Koordi -hankkeessa kerättiin vuonna 2022 kävijäkokemuksia 15 retkikohteesta.



(Kuva 1) Etelä-Karjalan liiton kyselyssä vastaajien luonnossa suosimat aktiviteetit.



(Kuva 2) Vastaajien arviot väittämien tärkeydestä virkistysalueen houkuttelevuuden kannalta.

Kyselyn perusteella Huuhanranta ja Päihäniemi olivat suosituimmat kohteet, mikä selittyy sillä, että ne ovat helposti saavutettavia kohteita niin autolla kuin veneellä. Saimaa koettiin paikkana, jonne tullaan kokemaan luontoa, rentoutumaan ja viettämään aikaa läheisten kanssa. Yleisimmät aktiviteetit olivat kävely, uiminen ja luonnon tarkkailu. Ihmiset kaipaavat kohteisiin lisää luontopolkuja ja esteettömyyttä. Valtaosa kävijöistä vierailee alueella muutaman kerran kesässä viiheyden yhden yön. Suurin osa kävijöistä (yli 40 %) on lähialueelta. Seuraavaksi eniten kävijöitä tulee pääkaupunkiseudulta ja Tampereelta.

Etelä-karjalan liitto toteutti kesällä 2023 kyselyn, jossa selvitettiin ihmisten näkemyksiä ja kokemuksia maakunnan virkistys- ja retkeilyalueista. Kyselyaineisto kerättiin verkkokyselylomakkeella, joka oli avoinna kesäkuun lopusta elokuun 2023 loppuun. Kyselyyn vastasi 211 henkilöä, joista suurin osa oli 30–60-vuotiaita naisia. Eniten vastaajia oli Lappeenrannasta, mutta vastauksia saatiin kaikista Etelä-Karjalan kunnista.

Muutama vastaaja oli maakunnan ulkopuolelta. Keskimäärin ihmiset liikkuvat virkistysalueilla 1–2 tuntia viikossa (48 % vastaajista). Vastaukset jakaantuivat lähes tasan alle tunnin liikkuviin ja kolmesta tunnista ylöspäin liikkuviin. Suosituin aktiviteetti luonnossa oli kävely, jota harrasti 95 % vastaajista (Diagrammi 1). Ihmiset nauttivat luonnossa liikkumisesta keräillen marjoja ja sieniä, eväitä syöden ja luontoa tarkkaillen, sillä yli puolet vastaajista suosivat näitä aktiviteetteja. Arkiset liikuntamuodot pyöräily, uinti ja hiihto olivat seuraavaksi suosituimpia.

Virkistysalueilla ihmiset arvostavat eniten sitä, että alueelta on ajantasainen ulkoilukartta ja se on helposti saatavilla (Diagrammi 2). Helppokulkuiset polut ja laavut nousevat myös asioiksi, joita ihmiset kaipaavat virkistysalueilta. Ihmiset arvostavat sitä, että retkikohteet on helposti saavutettavissa kodin/vapaa-aajan asunnon läheltä ja polkujen varrella on jotain nähtävää kuten luonto- tai kulttuurikohteita. Yli puolet kokee esteettömät kohteet ainakin osittain



Parikkalan Siikalampi on ainoa Metsähallituksen ylläpitämä kohde Etelä-Karjalassa (Kuva Sanna Leppänen).

tärkeiksi. Kävelyyn ja pyöräilyyn soveltuvat yhteiskäyttöreitit olivat yli puolelle vastaajista vähintään melko tärkeitä. Useimpien (64 %) mielestä kohteen ei tarvitse olla saavutettavissa julkisilla. Vastaajat eivät koe kovinkaan tarpeelliseksi, että virkistysalueella on palveluilta kuten majoitus, kahvila- ja ravintolapalveluja.

Vastaajat vierailevat eniten lähellä kotiaan olevilla alueilla, ja eniten mainintoja tuli Taipalsaaren Sarviniemelle, Lappeenrannan Hämmäauteensuolle, Savitaipaleen Orrainpolulle ja Lappeenrannan Mikonsaarelle. Suosituimpia luontokohteita olivat Rautjärven Hiitolanjoki ja Haukkavuori, Taipalsaaren Päihäniemi ja Hämmäauteensuo. Polkujen ja retkeilyreittien osalta suosituimpia olivat Orrainpolku, Hämmäauteensuon

luontopolku, Savitaipaleen Jääkausipolku, Lappeenrannan rantaraitit, ja Taipalsaaren Haikkaanlahden retkeilyreitti. Pyöräilyreiteistä eniten mainintoja sai Saimaan saaristoreitti, mutta myös Neljän saaren pyöräilyreitti (Ruokolahti ja Imatra), Suoluonto- ja kalkkireitti (Lappeenranta) sekä Imatran maastopyöräreitit saivat maininnan.

Metsähallitus seuraa Parikkalassa sijaitsevan Siikalahden lintukosteikon kävijämääriä. Kohteessa vierailvien ihmisten määrä on viime vuosina vaihdellut 15 000 ja vajaan 10 000 välillä. Rautjärven Hiitolanjoella seurataan kävijämääriä EKVAS:n toimesta. Vuonna 2023 Kangaskoskella vieraili 11 500 ihmistä tammie-lokuun aikana.

4. PALVELUIDEN TUOTTAJAT

4.1 Kunnat

Luonnon virkistyskäytön peruspalvelut ovat ulkoilulain mukaan kunnan vastuulla. Lainsäädäntö ei kuitenkaan määrittele ylläpidon sisältöä tarkemmin esimerkiksi tason ja toteutustavan suhteen. Etelä-Karjalan kunnissa on toteutettu retkeilyreittejä vaihtelevalla panostuksella ja eri lähtökohdista. Osassa kuntia reittien suunnittelussa, kehittämisessä ja ylläpidossa ovat mukana kyläyhdistykset ja seurakunnat.

Jokaisenoikeudet mahdollistavat vapaan liikkumisen luonnossa, minkä vuoksi monessa kunnassa retkeilyreittien suunnittelu ei ole aiemmin ollut mukana kunnan liikuntapalveluiden toteuttamisessa ja merkityjä reittejä ei ole nähty tarpeellisena. Reittien kysyntä on kuitenkin kasvanut ja kunnissa on alettu ymmärtää niiden merkitys osana palveluita. Hyvin hoidetut ja opastetut reitit ja polut ohjaavat ihmisten

kulkemista ja vähentävät samalla ympäristön kuormittumista. Ulkoilureitteihin luettavat retkeilyreitit kuuluvat usein kunnan vapaa-aika- ja liikuntatoimen toimenkuvaan. Myös ympäristötoimet ovat paikoin rakentaneet luontopolkuja, jotka toimivat osana kunnan tarjoamia virkistys- ja matkailupalveluina.

4.2 Etelä-Karjalan virkistysalueäätiö

Etelä-Karjalan virkistysalueäätiö (EKVAS) on maakunnallinen luonnon virkistyskäytön ja retkeilyn kehittäjäorganisaatio Etelä-Karjalassa. Äätiö ylläpitää omistamiaan tai vuokraamiaan retkisatamia ja virkistysalueita. Retkikohteet ja virkistysalueet on tarkoitettu kaikille maakunnan asukkaille sekä matkailijoille. Lisäksi EKVAS toteuttaa luonnon virkistyskäytön kehittämis- ja investointihankkeita.



Kuvateksti: Savitaipaleen Jääkauden jäljet on suosittu retkeilyreitti, jonka varrelta löytyy Rovastinon turvemaja (Kuva Sanna Leppänen).

Taulukko 1. Etelä-Karjalan virkistysalueesäitiön omistamat virkistysalueet.

Kohde	Kunta	Sijainti	Pinta-ala (ha)	Käyttäjät
Tarassiinlahti	Parikkala	Mikkolanniemi	2,9	Päiväretkeilijät, lintujen tarkkailijat
Pohjanranta	Parikkala	Tarnala	0,7	Päiväretkeilijät, lintujen tarkkailijat
Hiitolanjoki	Rautjärvi	Maisemapolku	30,5	Päiväretkikohde
Hiitolanjoki	Rautjärvi	Kangaskoski	2,5	Kalastajat, päiväretkikohde
Hiitolanjoki	Rautjärvi	Lahnaskoski		Päiväretkikohde
Huuharanta	Ruokolahti	Luukkonen	5,5	Päiväretkikohde
Pullikainen	Lappeenranta	Saimaa	6	Veneilijät, melojat
Satamosaari	Lappeenranta	Saimaa	10,4	Veneilijät, risteilyalukset
Ilkonsaaret	Taipalsaari	Saimaa	19,1	Veneilijät, melojat, risteilyalukset
Hietasaari	Taipalsaari	Saimaa	1,3	Veneilijät, melojat
Päihäniemi	Taipalsaari	Saimaa, Kattelussaari	30,1	Päiväretkeilijät, telttailijat, karavaanarit, pienveneellä liikkuvat, melojat
Rastiniemi	Taipalsaari	Saimaa, Kyläniemi	8,5	Veneilijät, melojat, pyöräilijät
Ruuhonsaaret	Taipalsaari	Saimaa	76,8	Veneilijät, melojat

Taulukko 2. Etelä-Karjalan virkistysalueesäitiön sopimuskohteet.

Kohde	Kunta	Sijainti	Omistaja	Kävijät
Mustaniemi	Ruokolahti	Talkkuna	Tornator Oy	Melajat, päiväretkikohde
Riitjärvi	Ruokolahti	Pellinen	Tornator Oy	Päiväretkikohde
Valkjärvi	Ruokolahti	Valkjärvi	Tornator Oy	Päiväretkikohde
Hämmäuteensuo	Lappeenranta	Hanmäki	Lappeenrannan kaupunki	Päiväretkikohde
Karhusaari	Lappeenranta seurakuntaryhmä	Pien-Saimaa	Lappeenrannan	Hiihtäjät, melojat, veneilijät, kävelijät
Kempin laavu	Lappeenranta	Vilkjärvi	Lappeenrannan kaupunki	Päiväretkikohde
Muukonsaari	Lappeenranta	Saimaa kaupunki	Lappeenrannan	Melajat, veneilijät, ryhmät
Ruohosaari	Lappeenranta	Pien-Saimaa	Lappeenrannan seurakuntaryhmä	Hiihtäjät, melojat, veneilijät
Salpalinjan	Lappeenranta Hostikan alueella	Hostikka	Senaattikiinteistöt	Päiväretkikohde kohteet
Sarviniemi	Taipalsaari	Saimaa	Metsähallitus	Veneilijät, melojat, pyöräilijät, päiväretkikohde
Lepänkanto	Savitaipale	Kuolimo	Lääkeseura Duodecim	Päiväretkikohde, melojat
Suomensalo	Savitaipale	Kuolimo	Metsähallitus	Melajat
Monnonlahti ja Mielakanranta	Lemi	Saimaa	Lemin kunta	Melajat

Yksi merkittävimpiä EKVASin hankkeita on ollut Hiitolanjoen koskien ennallistaminen, jota EKVAS on hallinnoinut ja toteuttanut eri lähteistä kootulla rahoituksella. EKVAS osti Hiitolanjoen Kangaskosken ja Ritakosken vesivoimalaitokset ja kiinteistöt Hiitolanjoen Voima Oy:ltä, mikä mahdollisti patojen purkamisen. Vaelluskalojen nousuesteinä Suomen puolella olevat kolme voimalaitospatoa poistettiin ja samalla kosket kunnostettiin kutualueiksi. Koskien ympärille rakennettiin esteettömät katselualueet. Hanke käynnistyi 2021 Kangaskosken padon purkamisella, jota seurasi Lahnakosken purku 2022, ja viimeisenä Ritakoski 2023.

Säätiöllä on omistuksessaan noin 200 ha maa-alueet yhteensä 13 eri kohteessa. Omista alueista 9 kohdetta sijaitsee Saimaalla, 2 Rautjärven Hiitolanjoella ja 2 Parikkalan Pien-Rautjärvellä. Lisäksi EKVAS ylläpitää virkistyskohteita sopimukseen perustuen Lappeenrannassa, Savitaipaleella, Lemillä ja Ruokolahdella.

4.3 Metsähallitus

Metsähallitus hoitaa luonnonsuojelu- ja retkeilyalueita sekä edistää luonnonsuojelua ja virkistyskäyttöä val-

tion mailla ja vesillä. Etelä-Karjalassa valtion maiden osuus on hyvin pieni eikä kansallispuistoja ole. Siikalahden lintukosteikko on ainoa Metsähallituksen ylläpitämä kohde maakunnassa. EKVAS on vuokrannut Kuolimolta Suomensalon saaresta rantautumispaikan Metsähallitukselta. Lisäksi Metsähallitus omistaa Sarviniemen retkeilyalueen maapohjan, jota EKVAS vuokraa. Myös Savitaipaleella sijaitseva Kärnäkosken linnoitus on Metsähallituksen omistuksessa.

4.4 Kyläyhdistykset, yhteisöt ja muut toimijat

Erinäisten hankkeiden kautta monet kyläyhdistykset ja metsästysseurat ovat voineet rahoittaa reitti- ja laavuhankkeita. Paikallisten toimijoiden mukaan saaminen auttaa reitti- tai retkikohderakentamisessa ja ylläpito hoituu usein hankkeeseen sitoutuneiden ihmisten kautta. Paikallisten reittihankkeiden takana olevat henkilöt suhtautuvat yleensä myönteisesti reitin ulkopuolisiin käyttäjiin. Luontopolkuja on toteutettu myös yksityishenkilöiden toimesta, esimerkiksi Tornatorin maalle perustettu Hukkavuoren polku Ruokolahdella.



Reittipasteet voivat olla monenlaisia, ja yksi persoonallisimmista reittimerkintä tavoista löytyy Ruokolahdelta, Hukkavuoren luontopolulta (Kuva Sanna Leppänen).



Rautjärven Haukkavuorelta löytyvät hyvät merkinnät Rajojen reitistä (Kuva Sanna Leppänen).

5. ETELÄ-KARJALAN VIRKISTYSREITIT JA -ALUEET

5.1 Retkeilyreitit, luonto- ja kulttuuripolut

Retkeilyreitit ovat kauempana taajamasta kulkevia, viikonlopun ja loma-ajan ulkoiluun soveltuvia, merkittäviä ulkoilureittejä. Retkeilyreittiä kuljetaan usein jalkaisin, mutta se voi olla kuljettavissa myös pyöräillen tai ratsain. Retkeilyreitien varrella on yleensä sopivin välein levähdys- ja taukopaikkoja, joissa on tulipaikka, käymälä ja laavu. Pidemmät reitit, kuten kaukovaellusreitti E10, ovat usein nauhamaisia reittejä, joissa aloitus ja päätepiste voivat olla hyvinkin kaukana toisistaan. Lyhyemmät reitit muodostavat usein rengasreitit, jossa reitin alku- ja loppupiste ovat samassa paikassa.

Etelä-Karjalan alueella on vähän pitkiä vaellusreittejä. Yksi tunnetuimmista on Euroopan kaukovaellusreitti E10, joka alkaa Etelä-Ranskasta Nizzasta päättyen Suomessa Nuorgamiin (Repo-Kajokulma 2020). Tämä

valtakunnallinen vaellusreitti on merkitty seuraamaan paikallisia ja seudullisia retkeilyreittejä Parikkalassa, Rautjärvellä ja Ruokolahdella. Reitti on merkitty kulkemaan Imatralla kaupungin läpi kohti Joutsenoa ja sieltä Lappeenrantaan. Näiden kaupunkien välillä reitin merkintä on kuitenkin puutteellinen eikä yhtenäistä reittiä ole maastoon merkattu. Luumäellä E10 reitti kulkee Salpapolkua etelään kohti Miehikkälää. Retkeilyreittejä ja retkipolkuja on myös E10-reitin ulkopuolella muun muassa Taipalsaarella, Savitaipaleella, Luumäellä ja Ylämaalla.

Luontopolku on yleensä lyhyehkö merkitty reitti, jonka varrella on luonto- ja/tai kulttuuritietoa tarjoavia opastauluja. Tiedot voi myös löytyä opasvihkosta. Luontopolut ovat erityisesti luonnon tarkkailuun tarkoitettuja reittejä, ja niiden tavoitteena on ympäristö- ja luontokasvatus tai alueen kulttuurihistorian esittely. Etelä-Karjalassa luontopolkuja ovat toteuttaneet

Taulukko 3. Retkeilyreitit Etelä-Karjalassa.

Retkeilyreitit	Kunta	Reitin pitäjä	Pituus km	Tiedot	Suojelualue
Jääkausipolku	Parikkala	Parikkalan kunta	16,9	E10-osuus, laavu	X
Harjujen reitistö	Parikkala	Parikkalan kunta	9	Lintutorni, grillikatos	X
Kyynärpäänjoen polku	Parikkala	Parikkalan kunta	9,4	2 laavua	X
Mikkiksen tarinapolku	Parikkala kyläyhdistys	Mikkolanniemen	12,4	E10-osuus, laavu ja kota	X
Rajojen reitti	Parikkala	Parikkalan kunta	16,5	E10, yhteys Oronmyllyltä Rautjärvelle laavu ja kota	X
Mustakulkkulan reitti	Ruokolahti	Ruokolahden kunta	40	laavu	
Ruokolahden - Rautjärven reitti (rajojen reitti)	Ruokolahti - Rautjärvi	Ruokolahden kunta	76,2	Liittyy Rautjärvelle menevään E-10 osuuteen, 2 laavua	
Ruokolahti-Imatran kylpylä	Ruokolahti ja Imatra	Ruokolahden kunta?	20	E10, suurelta osalta taajamassa	
Rajojen reitti	Rautjärvi	Rautjärven kunta	19,6	E10, 2 laavua	X
Imatran kylpylä - Hinkanranta	Lappeenranta	Joutsenon Kullervo	17	E10, Yhteys on poikki Valkamarannan kohdalla!	
Haukivuoren lenkki	Lappeenranta	Joutsenon Kullervo	8,1	Laavu, soveltuu polkujuoksuun	
Joutseno-Soskua	Lappeenranta	Joutsenon Kullervo	15	E10, laavu, reitti ei tule Soskualle asti!	
Katralammen kierros	Lappeenranta	Joutsenon Kullervo	15,9	2 laavua	
Ylämaan kivi- ja luontopolku	Lappeenranta	Ylämaan Pyrkijät	12,6	2 laavua	
Haikkaanlahden retkeilyreitti	Taipalsaari	Taipalsaaren kunta	18,1	2 laavua	
Jääkauden jäljet - Kivikauden ihminen	Savitaipale	Savitaipaleen kunta	11,5	Osittain maastopyöräreitti, 2 taukopaikkaa	X
Orrain polku	Savitaipale	Savitaipaleen kunta	8	Osittain maastopyöräreitti, 2 laavua	X
Lahnajärven reitti	Lemi	Lemin kunta	8,5		
Tuohjärven reitti	Lemi	Lemin kunta, Uimin seuran kyläyhdistys ja Lemin eskot	7,8	Laavu, tulipaikka, halkovaja, wc	
Huopaisenvirran ulkoilureitti	Luumäki	Luumäen kunta	9,3	Laavu	X
Hostikan salpalinja -reitti	Lappeenranta	Lappeenranta	8,1	E10, yhtyy Salpapolkuun Miehikkälän rajalla, jatkuu Virojoelle	

muun muassa kaupunkiseutujen ympäristötoimet, kunnat ja kyläyhdistykset. Useat luontopolut ja reitit tarjoavat mahdollisuuden monenlaiseen liikkumiseen kuten kävelyyn, polkujuoksuun sekä pyöräilyyn. Polkujen selkeä merkittäminen ja reittikuvaukset on tärkeä tehdä huolella, jotta ihmiset pystyvät löytä-

mään itselleen sopivat reitit. Osa reiteistä on tehty kulttuurinäkökulmasta, kuten Luumäen Itsenäisyyden polku. Se on kulttuurihistoriallisista kohteista koostuva reitti, jonka jokainen voi muokata haluamansa pituiseksi.



Lappeenrannan Vipeleensuolla on lyhyt luontopolku (Kuva Sanna Leppänen).

Taulukko 4. Luonto- ja kulttuuripolut Etelä-Karjalassa.

Luonto- ja kulttuuripolut	Kunta	Reitin pitäjä	Pituus km	Tiedot	Suojelualue
Akonpohjan kuntopolku	Parikkala	Parikkalan kunta	1,2		
Likolammen kuntopolku	Parikkala	Parikkalan kunta	2,6		
Pöropeikon polku	Parikkala	Parikkalan kunta	3,3	Laavu	X
Siiikalahden luontopolku	Parikkala	Metsähallitus	1	Nuotiokatos, lintutorni	X
Särkisalmen kuntopolku	Parikkala	Parikkalan kunta	2,2		
Eukkojen polku	Ruokolahti	Ruokolahti-seura	2,9		
Geologinen reitti Kolmiköytisen kalliomaalaus	Ruokolahti	Äitsaaren kyläyhdistys	0,4		
Hukkavuoren luontopolku	Ruokolahti	Minna Matrikainen	8,9	Taukotupa, ei tulenteko mahdollisuutta	
Kissankierros	Ruokolahti	Puntalan kyläyhdistys?	6,7	Lintutorni, uimaranta	
Kummakiven geologinen reitti	Ruokolahti	Ruokolahden kunta	2,2		
Kuokkalammen luontopolku	Ruokolahti		1,3	Lintutorni	X
Läväkorven-Syväjärven kierros	Ruokolahti	SK Vuoksi	18	Laavu	
Ollin polku	Ruokolahti	Huhtasen kylän asukasyhdistys	2,5/3,6	Laavu	
Rantaraitti	Ruokolahti	Ruokolahden kunta	0,3		
Haukkavuoren luontopolku	Rautjärvi	Rautjärven kunta	4,4		X

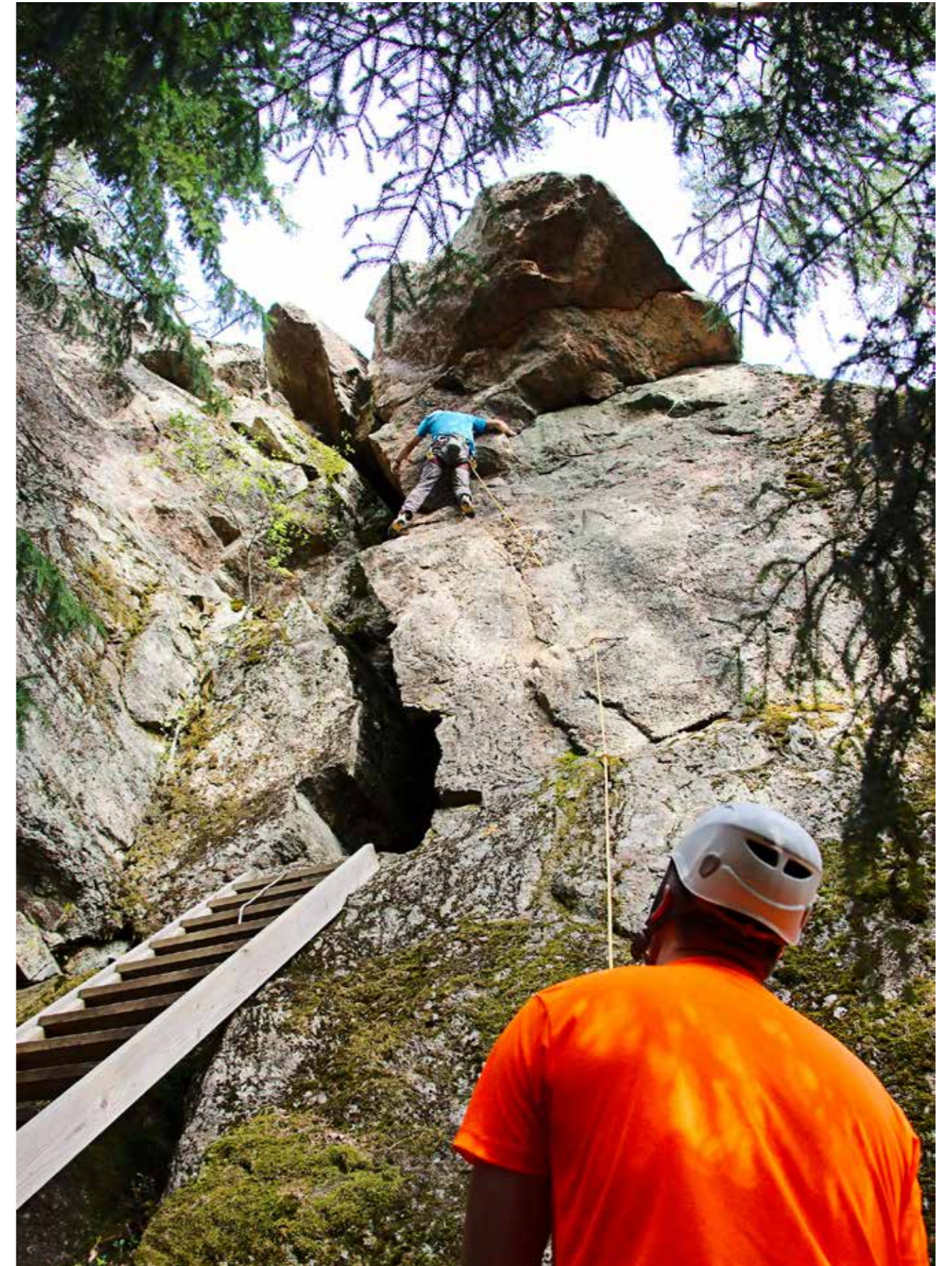
Luonto- ja kulttuuripolut	Kunta	Reitin pitäjä	Pituus km	Tiedot	Suojelualue
Hiitolanjoen maisemapolku	Rautjärvi	Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiö	5,9		X
Änkilän luontopolku	Rautjärvi	Änkilän kyläyhdistys	2,45		
Äpätinkankaan luontopolku	Rautjärvi	Kekäläniemen kyläyhdistys	1	Näköalatorni	
Ivoniemi	Imatra	Imatran kaupunki	1,8		
Kruunupuiston maisema- ja luontopolut	Imatra	Imatran kaupunki	2,4		
Kylpylän luontopolku	Imatra	Imatran kaupunki	5,2	Nuotiopaikka	
Lammassaaren luontopolku	Imatra	Imatran kaupunki	3,8	Kota, laavu	
Lammassaaren rantapolku	Imatra	Imatran kaupunki	3,4	Kota, laavu	
Malonsaaren polku	Imatra	Imatran kaupunki	1,9	Nuotiopaikka	
Mellonlahden luontolenkki	Imatra	Imatran kaupunki	3,6	Nuotiopaikka	
Risuniemen luontopolku	Imatra	Imatran kaupunki	2,5		X
Seppoin polku	Imatra	Imatran kaupunki	4,2	Lintutorni	
Tainion luontopolku	Imatra	Imatran kaupunki	5,8	Kulttuurikohde	
Vuoksen kulttuurireitti	Imatra	Imatran kaupunki	12,9		
Vuoksen luonto- ja kulttuurireitti	Imatra	Imatran kaupunki	8,4		
Vuoksenniskan metsäpolku	Imatra	Imatran kaupunki	2,8		
Ukonniemen esteetön rantapolku	Imatra	Imatran kaupunki	1,3		
Hämmäauteensuon luontopolku	Lappeenranta	Lappeenrannan kaupunki	3,9		
Itäinen rantaraitti	Lappeenranta	Lappeenrannan kaupunki	8		
Karhusaaren luontopolku	Lappeenranta	Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiö	1,2		
Kanavasun puupuisto	Lappeenranta	Lappeenrannan kaupunki	0,9		
Linnoituksen luontopolku	Lappeenranta	Lappeenrannan 1,8 kaupunki			
Muukonsaaren luontopolku	Lappeenranta	Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiö	0,6	Grillikatot	X
Mikonsaari	Lappeenranta	Lappeenrannan kaupunki	2	Laavu	
Myötävirtaan	Lappeenranta - Vainikkala	Myötävirtaan Ry	6	4 laavua	
Pappilanniemen luontopolku	Lappeenranta	Lappeenrannan kaupunki	1,8	Soutuvene vuokrattavissa salmen ylitykseen	X
Parkinmäen luontopolku	Lappeenranta	Lappeenrannan kaupunki	1,9		
Rantaraitti, geologinen reitti	Lappeenranta	Lappeenrannan kaupunki	6,1		
Rutolan kyläpolku	Lappeenranta	Rutolan kyläyhdistys	3,8		
Saimaan kanavapolku	Lappeenranta	Lappeenrannan kaupunki	4,1		
Vipeleensuon luontoreitti	Lappeenranta	Lappeenrannan kaupunki	1		X

Luonto- ja kulttuuripolut	Kunta	Reitin pitäjä	Pituus km	Tiedot	Suojelualue
Ukonmäen luontopolku	Lappeenranta	Pöyhänniemen kyläyhdistys	0,9		
Uus-lavolan terveyspolku	Lappeenranta	Lappeenrannan kaupunki	1		
Haikolan luontopolku ja Karvajalan kosteikko	Taipalsaari	Karvajalanjoen suojeluyhdistys ry	0,9	Laavu, lintutorni	
Rehula-Härkäjärvi	Taipalsaari	Rehulan seudun kylät	4,1	Laavu	
Päihäniemen luontopolku	Taipalsaari	Etelä-Karjalan virkistysalueäätiö	3	Tulentekopaikka	
Kärnäkosken linnoituksen polku	Savitaipale	Metsähallitus	1,3	Tulentekopaikka, laavu	
Säänjärven retkipolku	Savitaipale	Säänjärven kylän kehittämissyhdystys Sytyke ry	4,5	Laavu, kota ja lintutorni	
Raitalan taidepolku	Savitaipale	Ilkka Huovio	0,4	Retkeilypolun varella taideteoksia	
Itsenäisyyden polku	Lemi	Lemin kunta		Katsaus Lemmin historiaan, paljon kohteita	
Repovuoren lenkki	Lemi	Huttulan kyläyhdistys	4	laavu	
Tuulimyllyn luontopolku	Lemi	Huttulan kyläyhdistys	5,6	laavu	
Kotkaniemen luontopolku	Luumäki	Kotkaniemisäätiö	0,6		
Tolpankankaan luontopolku	Luumäki	Kannuskosken kyläyhdistys	5,2		
Pärsäniemen luontopolku	Luumäki	Luumäen kunta	1,5	Laavu, tulipaikka, wc	

5.2 Retkikohteet

Retkikohteilla tarkoitetaan alueita tai pistemäisiä nähtävyyksiä, joissa kohteen vetovoima syntyy luonnonympäristön, maiseman, historiallisen nähtävyyden tai vastaavan perusteella, ja joiden yhteyteen on rakennettu palveluja retkeilijöille. Näille kohteille pääsee autolla usein melko lähelle, jolloin niihin ei välttämättä liity patikointia. Retkikohteet voivat myös olla jonkin retkeily- tai pyöräilyreitit taikka la-

tureitin varrella levähdyspaikkoina. Retkeilyreittien laavut voivat siis toimia retkikohteena. Retkikohteita voivat olla myös luonnonsuojelukohteet, muinaismuistot ja lintujen tarkkailupaikat. Tässä selvityksessä on luetteloitu alueen lintutornit. Muista lintujen tarkkailuun soveltuvista alueista Etelä-Karjalan alueelta saa tietoa Etelä-Karjalan lintutieteellisestä yhdistyksestä.



Ruokolahden Lassilan linnavuorella pääsee helposti portaita pitkin tutustumaan luolaan, mutta kiipeilijät haluaavat päästä vieläkin korkeammalle (Kuva Sanna Leppänen).

Taulukko 5. Luonto- ja maisemakohteet Etelä-Karjalassa.

Luonto- ja maisemakohteet	Kunta	Tarkempi paikka	Tietoja kohteesta
Huttumalja	Parikkala	Uukuniemi	Suuri suppa
Mykkiinkivet	Parikkala	Kesusmaa	Suuret siirtolohkareet
Syrjien särkät	Parikkala	Niukkala	Harjumuodostuma
Vaaranmäki	Parikkala	Saari	Näköalatorni ja kota
Äijönvuori	Parikkala	Melkoniemi	Luola
Laikon lähde	Rautjärvi	Laikko	Suuri lähde
Pirunkirkko	Rautjärvi	Torsansalo	Suuri luola
Iltakivet	Rautjärvi	Husu	Suuret siirtolohkareet
Kummakivi	Ruokolahti	Hauklappi	Iso siirtolohkare
Kemppilän myllykoski	Ruokolahti	Jukajärvi	Koski
Lassilan linnavuori	Ruokolahti	Lassila	Luola
Savonkaita	Ruokolahti	Savonkaitojärvi	Nuotikatoss, melontareitin lähtöpaikka
Haaroinnsalmen laavu	Ruokolahti	Mustakulkkula	Laavu, retkeilyreitti
Myllykosken laavu	Ruokolahti	Syväjärvi	Laavu, retkeilyreitti
Kaakkolammen laavu	Ruokolahti	Pohja-lankila	Laavu
Mellonlahden erityiskalastus- ja retkikohde	Imatra	Vuoksi	Kalastuspaikka, laavu
Neitsytneimen retkeily- ja kalastuskohde	Imatra	Vuoksi	Kalastuspaikka, laavu
Karhusaari	Lappeenranta	Saimaa	Laavu
Naurissaari	Lappeenranta	Saimaa	laavu, bunkkereita
Temoniemi	Lappeenranta	Mietinsaari	Hieno ranta-alue, esihist. asuinpaikka
Karvajalanjoki	Taipalsaari	Haikola	Laavu
Lahenniitty	Taipalasaari	Illukansaari	Laavu
Orjainlahti	Taipalsaari	Merenlahti	Laavu ja tulisija
Vanhapelto	Taipalsaari	Kirkkosaari	Laavu ja tulipaikka
Lehtisensaari	Savitaipale	Lehtisensaari	Laavu
Pärsäniemi	Luumäki	Uro	Laavu



Lemin Nuorajärvi on kaunis lintukosteikko (Kuva Sanna Leppänen).

Taulukko 6. Lintujen tarkkailukohteet Etelä-Karjalassa.

Luonto- ja maisemakohteet	Kunta	Tarkempi paikka	Tietoja kohteesta
Kummun näkötorni	Parikkala	Kummunkylä kota	Näköalatorni/lintutorni ja kota
Tarassiinlahti	Parikkala	Mikkolanniemi	Lintutorni
Pohjanranta	Parikkala	Säänjärvi	Lintutorni
Akonpohja	Parikkala	Saari	Lintutorni
Siikalahti	Parikkala	Parikkala	Nuotikatoss, lintutorni
Vaaranmäki	Parikkala	Saari	Näkötorni, kota ja laavu
Torsanpään kosteikko	Ruokolahti	Torsanpää	Lintutorni ja laavu
Alasenlintutorni	Ruokolahti	Pohja-lankila	Lintutorni
Kuokkalammien lintutorni	Ruokolahti	Kuokkalampi	Lintutorni
Lietteen lintutorni	Imatra	Immalanjärvi	Lintutorni
Konnunsuon lintutorni	Lappeenranta	Konnunsuo	Lintutorni
Haapajärven lintutorni	Lappeenranta	Haapajärvi	Lintutorni, laavu ja tulipaikka
Väkevänjärven lintutorni	Lappeenranta	Nurmela	Lintutorni
Peltoin lintutorni	Taipalsaari	Peltoi	Lintutorni
Suoniityt	Taipalsaari	Kirkkosaari	Lintutorni
Hakamäen lintutorni	Savitaipale	Savitaipale	Näkötorni
Mutalahden luhdan havaintotorni	Savitaipale	Säänjärvi	Lintutorni
Savijoki	Savitaipale	Lavikanlahti	Lintutorni
Nuorajärvi	Lemi	Nuorajärvi	Lintutorni, laavu ja tulipaikka
Lahnasenkoski	Rautjärvi	Lahnasenkoski	Lintutorni, esteetön

Taulukko 7. Historia- ja kulttuurikohteet Etelä-Karjalassa.

Historia- ja kulttuurikohteet	Kunta	Tarkempi paikka	Tietoja kohteesta
Papinniemi	Parikkala	Uukuniemi	Ortodoksinen autiokylä
Kuorevaaran kalliomaalaus	Parikkala	Kuorevaara	Kalliomaalaus
Kuppikivi	Parikkala	Mikkolanniemi	Esihistoriallinen muistomerkki
Iivanan saari	Rautjärvi	Kuontaus	Hautakammio
Metsurin kivi	Rautjärvi	Torsansalo	Historiallinen rajamerkki
Rajamerkki	Rautjärvi	Haukkavuori	Historiallinen rajamerkki
Hyppykallio	Ruokolahti	Kuokkalampi	Historiallinen kohde
Kolmiköytinen	Ruokolahti	Äitsaari	Kalliomaalaus
Ruokolahden kirkonmäki ja suuri siirrosvyöhyke	Ruokolahti	Ruokolahden kirkko	Jääkauden jälkiä kirkon ympäristössä
Syyspohjan salpalinja kiviesteet	Ruokolahti	Syyspohja	Salpalinjan kiviesteitä
Salpalinja kirpun luola	Lappeenranta	Kirppu	Majoitusluola
Salpalinja Hostikka	Lappeenranta	Ylämaa	Majoitusluola, konekiväärikorso
Korsu 14	Lappeenranta	Rutola	Majoituskorsu
Lappeenrannan linnoitus	Lappeenranta	Satama	Historiallinen linnoitus
Voisalmen korsu	Lappeenranta	Voisalmi	Konekiväärikorso
Skiittojen saari	Taipalsaari	Ilkonsaari	Ortodoksien kappeleita
Kuivaketveleen linnavuori	Taipalsaari	Kuivaketvele	Linnavuori
Hakamäen museoalue	Savitaipale	Hakamäki	Näköalatorni, museoalue
Järvitaipaleen linnoitus	Savitaipale	Tuohikotti	Historiallinen linnoitus
Kärnäkosken linnoitus	Savitaipale	Kärnäkoski	Historiallinen linnoitus
Kärmeniemen tykkiasemat	Lemi	Lemi	Tykkiasemia
Askolan salpa-asema	Luumäki	Askola	Korsuja
Ievasvuoren kalliomaalaukset	Luumäki	Hiijärvi	Kalliomaalaus
Taavetin linnoitus	Luumäki	Taavetti	Historiallinen linnoitus



Yksi Etelä-Karjalan tunnetuimmista kalliomaalauksista on Ruokolahden Kolmiköytisen kalliomaalaus (Kuva Sanna Leppänen).

Uimarannat

Etelä-Karjalan alueella on runsaasti uimarantoja Saimaan ja pienempien järvien rannoilla sekä Vuoksella. Lappeenrannassa on uimapaikkoja myös tekolammilla. Viralliset uimarannat ovat kuntien hoidossa, ja niiden vedenlaatua seurataan lämpimän veden aikana. Lisäksi on muita yleisiä ranta-alueita ja valvomattomia uimarantoja.

5.3 Pyöräilyreitit

Pyöräilyreitti on kartalle tai maastoon pyöräilijöitä varten merkitty reitti. Matka- ja retki- pyöräilijät käyttävät hyväkseen kevyenliikenteen väyliä ja tieverkostoa. Maastopyöräilyä harrastetaan maastossa, joka voi sisältää suuriakin korkeuseroja. Yli puolet suomalaisista harrastaa pyöräilyä jossain muodossa (Neuvonen ym. 2022). Pyöräilyreittejä on viime vuosina kehitetty hyvin maakunnan alueella. Etelä-Karjalan liiton hankkeessa vuonna 2018 toteutettiin 15 eripituista teemallista pyöräilyreittiä Etelä-Karjalan alueelle yhteistyössä EKVAS:n kanssa. Imatran ja Lappeenrannan alueella on valikoimaa tunnin pyöräilylenkistä aina pitkiin yli sadan kilo-

metrin pituisiin reitteihin. Suurin osa pyöräilyreiteistä löytyy EKVAS:n nettisivuilta, mutta Joutsenon pyöräilyreitit löytyvät Joutsenon Kullervon nettisivuilta.

Saimaan saaristoreitti on perinteinen ja suosittu pyörämatka eteläisen Saimaan alueella. Reitin pituus on 156 km ja sen varrella on paljon Saimaa Geopark -kohteita sekä vesistön ylitys Sarviniemen ja Rastiniemen välillä pyörälautta Rastilla. Lisää tietoa Saimaan pyöräilystä löytyy Saimaa pyöräilyoppaasta (2022) ja saimaacycling.fi -nettisivulta. Osa kunnista, kuten Parikkala, on luonut omia pyöräilyreittejä, joiden avulla pääsee tutustumaan kuntaan. Tarkemmat tiedot Parikkalan pyöräilyreiteistä löytyvät kunnan nettisivuilta

Etelä-Karjalassa pyöräilyn suosion kasvu on havaittavissa myös erilaisten pyöräilytuotteiden ja infrastruktuurin rakentamisessa. Pyöräilyyn löytyy useammasta kunnasta kumpuileva pumptrack-rata, jossa vauhti tuotetaan pumppaavalla liikkeellä radan muotoja mukaillen. Ruokolahdelta löytyy Bikepark, joka toimii las-kettelukeskus Freeski:n rinteissä palvelen erityisesti kesäkuukausina alamäkipyöräilyn harrastajia ja maastopyöräilijöitä.



Pyöräily on suosittu liikuntamuoto suomalaisten keskuudessa (Kuva Etelä-Karjalan liitto).

Taulukko 8. Pyöräilyreitit Etelä-Karjalassa

Pyöräireitti	Kunta	Pituus km	Tiedot
Imatran eteläpiste	Imatra	56,5	
Vuoksen luonto- ja kulttuurilenkki	Imatra	8,4	Laavu
Vuoksi pyöräilyreitti	Imatra	11,9	Laavu
Rautaesirippureitti Imatralta Parikkalaan	Imatra-Parikkala	175,4	
Jaakon lenkki	Imatra-Ruokolahti	87,2	
Neljän saaren pyöräilyreitti	Imatra-Ruokolahti	51,8	
Joutsenon pyöräireitti 1	Karjalaisen kylä	11,5	Joutsenon kullervon ylläpitämä
Joutsenon pyöräireitti 2	Muukko-Ilottula	21,7	Joutsenon kullervon ylläpitämä
Joutsenon Pyöräireitti 3	Jänhiälä-Ahola-vesikkola	29	Joutsenon kullervon ylläpitämä
Joutsenon pyöräireitti 4	Ravattila-Konnunsuo-Hauklahti-Honkalahti	39	Joutsenon kullervon ylläpitämä
Lappeenrannan kaupunkikierron pyöräilyreitti	Lappeenranta	13,2	
Makumatka pyöräilyreitti Lappeenrannassa	Lappeenranta	82,9	
Saimaan kanavan pyöräilyreitti Nuijamaalle	Lappeenranta	49,7	
Saimaan kanavan sulkureitti pyöräillen	Lappeenranta	26,9	
Suoluonto ja kalkki -pyöräilyreitti	Lappeenranta	25,5	
Lappeenranta-Imatra rajalla pyöräilyreitti	Lappeenranta-Imatra	102,8	
Länsi-Saimaan linnoituskierron	Lappeenranta-Taipalsaari-Savitaipale-Taavetti	134,8	
Saimaan saaristoreitti	Lappeenranta-Imatra-Ruokolahti-Taipalsaari-Savitaipale	156,6	
Taipalsaaren maisemapyöräilyreitti	Lappeenranta-Taipalsaari	68,1	
South-East by cycle	Kouvola-Lappeenranta	413,8	
Itsenäisyysdientie	Luumäki	80,3	
Savitaipaleen kierros -pyöräilyreitti	Savitaipale	52,2	
Olkolan ulkoilu- ja retkipyöräilyreitti	Savitaipale	11,7	
Rajaa ja rajattomuutta -elämysreitti	Simpele-Ruokolahti	105,6	
Lintuinmaan pyöräilyreitti	Parikkala	86,8	
Ristimäki – Poutala	Parikkala	20	
Siikalahden lenkki	Parikkala	14	
Simpelejärven ympärireitti	Parikkala	52	
Kyläteiden reitti	Parikkala	23	
Pitäjänpolkaisu	Parikkala	40	
Lentteen lenkki	Parikkala	14	
Kummun polkaisu	Parikkala	26	
Salpalinja ja spektroliitti -pyöräilyreitti	Ylämaa	75,1	
Äitsaaren maisematie -pyöräireitti	Ruokolahti	29,4	



Savitaipaleen Orrainpolun monikäyttöreitien opastekylttejä (Kuva Sanna Leppänen).

Maakunnan alueella osassa kuntia, kuten Savitaipaleella ja Imatralla, löytyy merkattuja maastopyöräilyyn soveltuvia reittejä. Joidenkin kuntien osalta selkeästi merkityt maastopyöräreitit puuttuvat. Suomen ladun kunnille teettämän kyselyn (2015) mukaan monen kunnan osalta puuttuu yleinen tieto saako ulkoilureiteillä pyöräillä. Moni polku soveltuu pyöräilyyn,

mutta läheskään aina näitä ei ole merkitty reittiopasteisiin. Reittien yhteiskäyttö selkiytyisi, jos tieto reitin soveltuvuudesta moneen tarkoitukseen olisi reitin käyttäjien saavutettavissa. Valmiit maastopyöräreitit vähentävät ympäristön kulutusta ja ohjaavat ihmisiä käyttämään luvallisia reittejä.

Taulukko 9. Maastopyöräreitit Etelä-Karjalassa

Maastopyöräreitti	Kunta	Pituus km	Tiedot
Imatran talvipolku	Imatra	20,3	
Karhukallion maastopyöräreitti	Imatra	1,7	
Lammassaaren maastopyöräreitti	Imatra	4,5	Laavu
Mustalammen maastopyöräreitti	Imatra	8,9	Tulipaikka
Ukonniemen maastopyöräreitti	Imatra	4,9	Laavu
Kuuselan MTB	Lappeenranta	n. 2	
Orrainpolun maastopyöräreitti	Savitaipale	8,8	Laavu
Savitaipale MTB-reitti	Savitaipale	28,1	

5.4 Ratsastusreitit

Ratsastus on lähtökohtaisesti jokaisenoikeus, mutta se voi olla maastoa ja tiestöä kuluttavaa. Paljon käytetyillä reiteillä ratsastajille tulisikin tehdä omat reitit, mutta vähemmän käytetyille reiteille mahtuvat ratsastajat ja kävelijät samoille poluille. Ratsastus on järjestyslain nojalla kielletty kuntopolulla ja muulla sen kaltaisella juoksuradalla, yleiseen käyttöön kunnostetulla ladulla ja urheilukentällä, jollei muuta ole osoitettu (järjestyslaki 4 luku 14 §). Etelä-Karjalassa ratsastustallit ovat järjestäneet itse maastoratsastusmahdollisuudet lähiympäristössään. Yleisiä maastoratsastusreittejä ei ole toteutettu, mutta tämä olisi mainio kehityskohde kuten myös ratsastajille soveltuvat laavut.

5.5 Monikäyttöreitit

Ihmisten liikkuminen on monipuolistunut, mikä on lisännyt ulkoreitteihin kohdistuvaa painetta muuttaa niiden käyttötarkoitusta palvelemaan useampaa käyttäjäryhmää. Monikäyttöreiteillä pystytään palvelemaan monia käyttäjiä kuten hiihtäjiä, kävelijöitä ja pyöräilijöitä saman aikaisesti, mikä mahdollistaa asukkaiden monipuolisen liikkumisen sekä tehokkaan maankäytön suunnittelun. Reittien monikäyttö voi olla hyvin erityyppistä riippuen tarpeesta. Samalla reitillä voidaan harrastaa patikointia, polkujuoksua ja maastopyöräilyä. Vastaavasti talvella hiihto, talvipyöräily ja kävely voivat tapahtua samalla reitillä. Monikäyttöreitti voi syntyä niin, että eri vuodenaikoina voidaan harrastaa eri liikuntalajeja, esim. talviset hiihtolatupohjat ovat kesällä maastopyöräilijöiden ja patikoiden käytössä. Monikäyttö tuo lisäkäyttöä olemassa oleville huolletuille reiteille ja oheispalveluille, kuten taukopaikoille ja matkailupalveluille (Rautiainen & Riikonen 2017).

Etelä-Karjalan alueelta löytyy joitakin kävelyyn ja pyöräilyyn soveltuvia reittejä, esimerkkeinä Savitaipale ja Imatra. Monikäyttöreiteille on kysyntää ja erityisesti Lappeenrannassa ne voisivat vastata maastopyöräilijöiden tarpeisiin. Monet reitit soveltuisivat sekä kävelyyn että pyöräilyyn, mutta yleistä opastusta reitin käyttöön pyörällä ei välttämättä ole. Hiihtolatujen pohjat soveltuisivat monesti pyöräilyreiteiksi tai ratsastukseen. Suomen ladun kyselyn perusteella monille on edelleen epäselvää, saako pyörällä kulkea

luonnossa ulkoreiteillä, joten selkeästi merkityt monikäyttöreitit ohjaisivat ihmisten liikkumista sallituille alueille.



Imatran Lammassaaresta löytyy monikäyttöreittejä kävelyyn ja pyöräilyyn (Kuva Sanna Leppänen).

Taulukko 10. Monikäyttöreitit Etelä-Karjalassa

Reitti	Kunta	Reitin pitäjä	Pituus km	Tiedot
Jääkausi-polku	Parikkala	Parikkalan kunta	16,9	E10-osuus, laavu
Harjujen reitistö	Parikkala	Parikkalan kunta	9	Lintutorni, grillikatos
Lääväkorven-Syväjärven kierros	Ruokolahti	SK Vuoksi	18	Laavu
Mustakulkulan reitti	Ruokolahti	SK Vuoksi	40	Laavu
Ruokolahden - Rautjärven reitti (rajojen reitti)	Ruokolahti - Rautjärvi	Ruokolahden osuus SK Vuoksi	76,2	Liittyy Rautjärvelle menevään E-10 osuuteen, 2 laavua
Karhukallion monikäyttöreitti	Imatra	Imatran kaupunki	1,7	
Lamassaaren luontopolku	Imatra	Imatran kaupunki	3,8	Kota, laavu
Mustalammen monikäyttöreitti	Imatra	Imatran kaupunki	6,7	
Tainion luontopolku	Imatra	Imatran kaupunki	5,8	Kulttuurikohde
Ukonniemen monikäyttöreitti	Imatra	Imatran kaupunki	4,9	
Vuoksen luonto- ja kulttuurireitti	Imatra	Imatran kaupunki	8,4	
Joutsenon urheilukeskus	Lappeenranta	Joutsenon kullervo	5	Talvella aurattu ura kävelyyn, pyöräilyyn ja juoksuun
Rantaraitti	Lappeenranta	Lappeenrannan kaupunki	14,8	
Saimaan kanavapolku	Lappeenranta	Lappeenrannan kaupunki	4,1	
Sataman monikäyttöura	Lappeenranta	Lappeenrannan kaupunki		Talvella hiihtoladut ja aurattu ura kävelyyn, pyöräilyyn ja juoksuun
Jääkauden jäljet - Kivikauden ihminen	Savitaipale	Savitaipaleen kunta	11,5	Osittain maastopyöräreitti, 2 taukopaikkaa
Olkolan monikäyttöura	Savitaipale	Saimaan palju	14,4	Talvella hiihtoladut ja aurattu kävely/pyöräily väylä
Orrain polku	Savitaipale	Savitaipaleen kunta	8	Osittain maastopyöräreitti, 2 laavua
Huopaisenvirran ulkoilureitti	Luumäki	Luumäen kunta	9,3	Laavu
Lahnajärven reitti	Lemi	Lemin kunta	8,5	
Tuhtjärven reitti	Lemi	Lemin kunta	7,8	Laavu, tulipaikka, halkovaja, wc

5.6 Frisbeegolfradat

Viime vuosina huijan suosion on saavuttanut frisbeegolf, joka on mukavan rento harrastus virkistystai lähiliikunta-alueella. Luke:n tutkimuksen mukaan frisbeegolfia harrasti 19,3 % suomalaisista ja nuorista 15–24-vuotiaiden ikäryhmästä 42 % oli harrastanut tai oli ainakin kokeillut frisbeegolfia vuoden aikana (Neuvonen ym. 2022).

Frisbeegolfradat ovat yleensä puistomaisessa ja pinnanmuodoltaan vaihtelevassa maastossa ja suurin osa on täysin ilmaisia. Lajin aloittamisen helppouden takia frisbeegolf on nykyisin suosittu tapa viettää vapaa-aikaa niin perheen kuin ystävienkin kesken. Lajin suosion kasvaessa ratoja on perustettu runsaasti myös Etelä-Karjalaan. Rataa perustettaessa on hyvä suunnitella heittoväylät sellaisiksi, etteivät kiekot osuisi muihin liikkujiin ja tai alueen puihin. Myös radan ympäristön kartoitus rauhoitettuihin lajeista on tärkeä tehdä, sillä ympäristön kuluminen voi olla suurta ihmisten liikkua rataa ympäröivässä maastossa.

Taulukko 11. Frisbeegolfradat Etelä-Karjalassa

Kohde	Kunta	Väylä	Ylläpitäjä
Leijona frisbeegolf	Parikkala	9	LC Parikkala/Siikalahti
Parikkala DiscGolfPark	Parikkala	9	Parikkalan seurakunta
Saari DiscGolfPark	Parikkala	9	Parikkalan kunta
Kekäläniemen frisbeegolfrata	Rautjärvi	7	Kekäläniemen kyläyhdistys
Rautjärvi frisbeegolf	Rautjärvi	9	Rautjärven kunta
Simpeleen frisbeegolfrata	Rautjärvi	20	Rautjärven kunta
Ruokolahti DiscGolfPark	Ruokolahti	9	Ruokolahden kunta
Itä-Suomen koulu DiscGolfPark	Imatra	9	Imatran kaupunki
Karhumäki DiscGolfPark	Imatra	22	Vuoksen DiscGolf ry
Mellonmäen frisbeegolfrata	Imatra	18	Vuoksen DiscGolf ry
Mikonpuisto DiscGolfPark	Imatra	9	Imatran kaupunki
Vuoksenniskan frisbeekeskus	Imatra	36	Imatran kiinteistö - ja aluepalvelu Oy
Lauritsalan frisbeegolfpuisto	Lappeenranta	7	Lauritsalan asukasyhdistys
Lyytikälän frisbeegolfrata	Lappeenranta	16	Saimaan kanavan kyläyhdistys ry
Myllymäen frisbeegolfrata	Lappeenranta	20	Willimiehen Disc Golf ry
Mälkiän frisbeegolfrata	Lappeenranta	6	Mälkiä-Kanavansuun asukasyhdistys
Nuijamaan frisbeegolfrata	Lappeenranta	9	Nuijamaa Seura ry
Ravikangas frisbeegolf	Lappeenranta	20	Willimiehen Disc Golf ry
Simolan frisbeegolfrata	Lappeenranta	7	Simolan kyläyhdistys
Sorkin frisbeegolfrata	Lappeenranta	15	Willimiehen Disc Golf ry
Merenlahden frisbeegolfrata	Taipalsaari	9	Merenlahden Lepatus ry
Suurlammen frisbeegolf	Taipalsaari	10	Taipalsaaren kunta
Heituinlahden Nuorisoseuran frisbeegolfrata	Savitaipale	9	Heituinlahden Nuorisoseura ry
Savitaipaleen frisbeegolfrata	Savitaipale	12	Savitaipaleen kunta
Kuukanniemen frisbeegolfrata	Lemi	9	Lemin kunta
Monttupuiston frisbeegolfrata	Lemi	9	Iitiä-Remunen kyläyhdistys ry
Lepolan Frisbeegolfrata	Luumäki	9	Kangasvarren kyläyhdistys ry
Luumäki DiscGolfPark	Luumäki	9	Luumäen kunta

tella heittoväylät sellaisiksi, etteivät kiekot osuisi muihin liikkujiin ja tai alueen puihin. Myös radan ympäristön kartoitus rauhoitettuihin lajeista on tärkeä tehdä, sillä ympäristön kuluminen voi olla suurta ihmisten liikkua rataa ympäröivässä maastossa.

Etelä-Karjalan alueelta löytyy tällä hetkellä 29 frisbeegolfrataa, joiden pituudet vaihtelevat 7 väylästä aina 36 väylään. Useimmissa kunnissa on useampi rata käytettävissä ja niiden ylläpito on jakaantunut eri toimijoille. Ratoja ylläpitävät kaupungit, kunnat, seurat ja kyläyhdistykset.



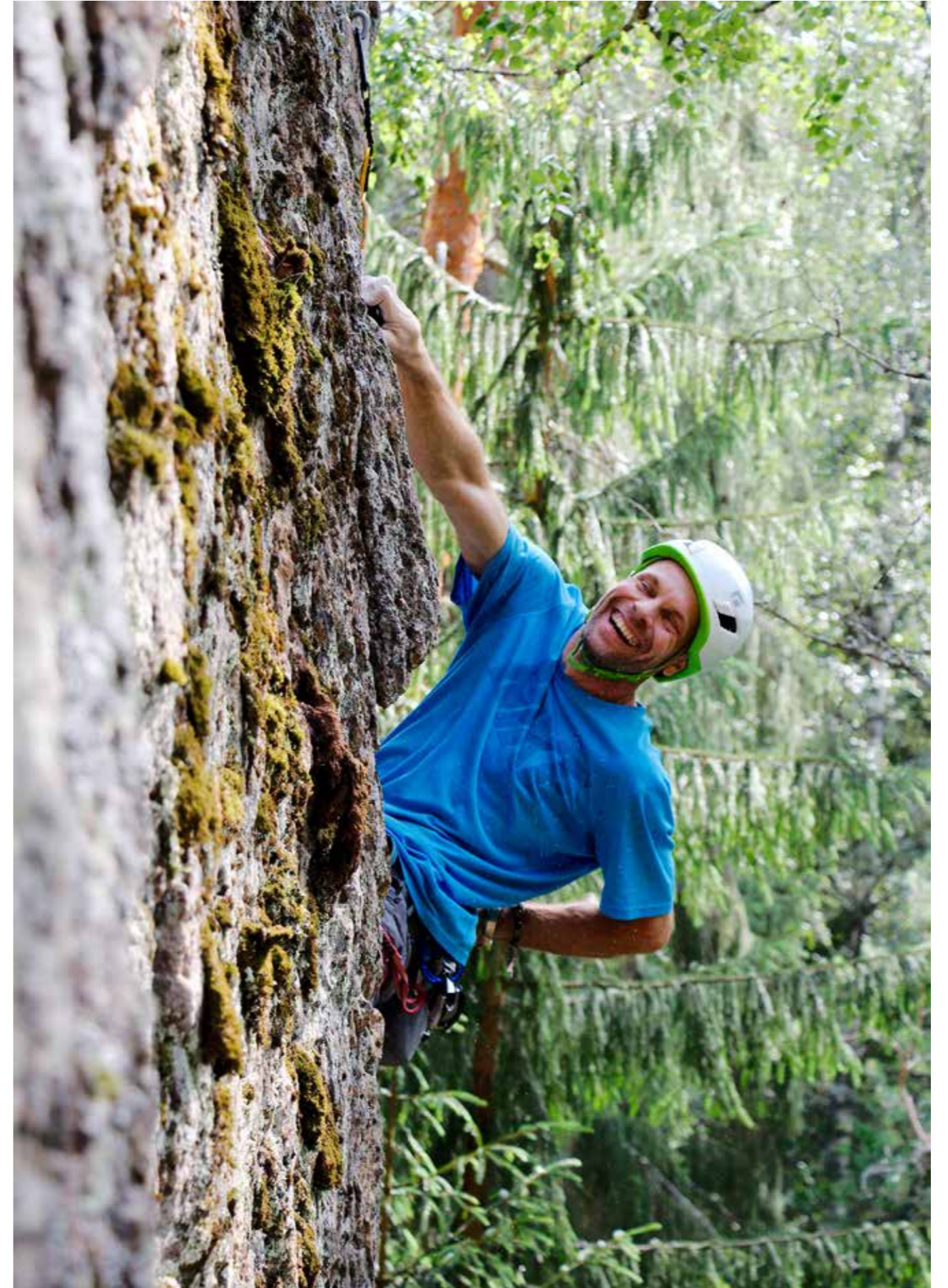
Frisbeegolf on erittäin suosittua erityisesti nuorten keskuudessa (Kuva Sanna Leppänen).

5.7 Kalliokiipeily- ja boulderointikohteet

Kiipeilyn suosio on kasvanut viime vuosina. Luke:n tutkimuksessa kallio- tai vuorikiipeilyä tai boulderointia harrastettiin keskimäärin 9,6 kertaa vuonna 2020. Harrastajien määrä on lähes tuplaantunut kymmenessä vuodessa (Neuvonen ym. 2022). Kallio- ja jääkiipeilyä sekä boulderointia, eli matalalla ilman köysiä tapahtuvaa kiipeilyä, voi harjoittaa jokaisenoikeuksilla. Tärkeää on huomioida, että kiipeilyn edellyttäessä pysyvien pulttien tai vastaavien kiinnittämistä tai aiheuttaessa vähäistä suurempaa haittaa tai häiriötä, tarvitaan maanomistajan suostumus. Kuitenkin kallion pienimuotoinen puhdistus (vähäisen irtaimen, rapautuneen kiviaineksen tai lian poisto) on sallittua jokaisenoikeudella, mutta sammalen, jäkälän tai puuston poistoon tarvitaan maanomistajan suostumus (Tuunanen ym. 2012).

Etelä-Karjalan alueelta löytyy paikkoja kallio- ja jääkiipeilyyn sekä boulderointiin. Tässä selvityksessä keskitytään olemassa oleviin kalliokiipeilypaikkoihin.

Ruokolahden Lassilan linnavuori on monille tunnettu retkeilykohde, jossa pääsee tutustumaan luolaan, mutta kallioseinämää pääsee myös kiipeämään. Linnavuorelta löytyy pultattuja reittejä 14 kpl ja luonnollisilla varmistuksilla kiivettäviä reittejä 4 kpl. Ruokolahden Korpjärven vieressä olevalle Linnavuorelle on pultattuja reittejä 11 kpl ja luonnollisilla varmistettavia reittejä on 18 kpl. Alueen ja Suomen hienoimpiin kiipeilykallioihin kuuluu Rautjärven Haukkavuori. Haukkavuori kohoaa 70 m järven pinnasta, joten siellä pääsee suomalaisittain kiipeämään harvinaisen pitkiä reittejä. Haukkavuorelta löytyy pultattuja reittejä 35 kpl ja luonnollisilla varmistettavia 16 kpl. Lisää tietoa alueen kiipeilymahdollisuuksista löytyy kiipeilijöiden käyttämältä nettisivulta 27crag.com. Kiipeilijät on hyvä ottaa huomioon retkeilyalueita kehitettäessä, sillä hienoimmille alueille tullaan ympäri Suomea, jolloin myös laavut ja tulipaikat ovat monesti kiipeilijöiden käytössä.



Kiipeilijä Ruokolahden Lassilan linnavuorella (Kuva Sanna Leppänen).

6. RETKEILY VESISTÖISSÄ

6.1 Melontareitit

Suomen tuhannet järvet ja joet tarjoavat upean ympäristön melontaharrastukselle. Kajakilla ja kanoottilla pääsee lähelle luontoa ja tarkkailemaan sitä ainutlaatuisesta näkökulmasta. Melontareitiksi sanotaan vesiväylää, joka soveltuu melontaan, ja sen varrella on melojille soveltuvia rantautumispaikkoja mahdollisista palveluineen. Järvalueella melontareitti muodostuu aloituspisteestä rantautumispaikkojen kautta joko lähtöpisteeseen tai toiseen lopetuspisteeseen.

Etelä-Karjala tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet melontaan, sillä pieniä jokia löytyy hyvin ja järvet tarjoavat runsaasti vaihtoehtoisia reittejä melojille. Melontareittejä on useita muutaman kymmenen kilometrin Urkonsaaren melontakierroksesta aina yli sadan kilometrin pituisiin reitteihin kuten Ruokolahden kierros ja Väliväylän reitti. Lappeenrannasta Kivijärven ja Luumäen kautta Kymijoen kulkeva Väliväylä on yksi

Etelä-Suomen pisimmistä melontareiteistä. Reittiä on kunnostettu viime vuosina, ja sen varrella on tulossa tasaisin välimatkoin melontaretkelyyn kunnostettuja taukopaikkoja ja matkailupalveluja. Kunnostetun reitin on suunniteltu valmistuvan vuonna 2024.

Melojille löytyy mainioita rantautumispaikkoja Kuolimolta, Simpelejärveltä sekä tietysti Saimaalla. EKVAS:n retkisatamat ovat veneilijöiden ohella myös melojien aktiivisessa käytössä. Parikkalassa hyviä melontakohteita ovat muun muassa Joensuunjoki, Kirjavalan kanava ja Tarvaslampi-Oronmylly-reitti. Melontaan soveltuvia reittejä voi hyvin suunnitella karttapalveluiden kautta, kunhan muistaa rantautumisessa ja leirytyessä jokaisenoikeudet.

Rautjärven kunnan alueella ei ole yhtään virallista melontareittiä, mutta seikkailuhenkisille löytyy Laatokalta Saimaalle -erämelontareitistö. Hiitolanjoki-yhdistyksen ja Suomen luonnonsuojeluliiton yhteistyönä



Etelä-Karjalassa on mainiot mahdollisuudet melontaan (Kuva Retkisaimaa Oy).

Laatokalta Saimaalle-hankkeessa suunniteltiin kolme historiapohjaista erämelontareittiä Hiitolanjoen vesistöalueelta vedenjakajan yli Saimaalle. Reittien pituudet vaihtelevat 50–70 km välillä ja sisältävät maataipaleita sekä kahlattavia osuuksia. Tarkemmat reittikuvaukset löytyvät Hiitolanjoki-yhdistyksen nettisivuilta.

6.2 Venereitit ja satamat

Saimaan vesistö on merkittävä kulkuväylä metsäteollisuudelle. Saimaan kanavan kautta on yhteys Suomenlahdelle, mutta Venäjän vuonna 2022 aloittama hyökkäyssota Ukrainaan on kuitenkin romahduttanut kanavan kautta kulkevan rahtiliikenteen ja vaihtoehtoisia reittejä etsitään raiteilta ja teiltä.

Vesillä liikuttaessa on hyvä muistaa, että vesialueita käytetään sekä vesilain yleiskäyttöoikeudella että jokaisenoikeudella (Tuunanen ym. 2012). Merenkululaitos ylläpitää laivaväyliä, jotka ovat myös huviveneilijöiden käytössä. Merenkululaitos tuottaa vesillä liikkumiseen tarvittavat merikartat. Saimaan

merikarttasarja L julkaistiin 2012, ja se kattaa vesistön Lappeenrannasta Savonlinnaan. Saimaan alueella EKVAS:n kohteet toimivat retkisatamina veneilijöille. Saimaalla on myös muita retkisatamia veneilijöiden hyödynnettävissä.

Savitaipaleen Kuolimolle on merkitty venereitit, ja sieltä on tehty veneväyläkartta (2004). Luumäen Kivijärvelle on myös oma veneilykartta vuodelta 2021. Pääosin Parikkalan kunnan alueella sijaitseva Simpelejärven halki kulkee veneväylä, mutta veneily- tai kalastuskarttaa ei tietävästi ole laadittu. Etelä-Karjalan ja Pohjois-Karjalan rajalla sijaitsevalta Pyhäjärveltä on tehty kalastus- ja veneilykartta (2022).

Pyörälautta Rasti on liikennöinyt Saimaalla kesästä 2021 lähtien kuljettaen pyöräilijöitä ja retkeilijöitä säännöllisesti Sarviniemen ja Rastiniemen välillä. Tämän lisäksi Rasti-lautalla on ollut mahdollisuus päästä tekemään saariretkiä Ilkonsaareen ja Ruuhonsaarelle. Lisäksi Rasti on liikennöinyt Taipalsaaren Sarviniemestä Puumalan Lintusaloon sekä toisinaan Savitaipaleen Partakoskelle.

Taulukko 12. Melontareitit Etelä-Karjalassa.

Reitti	Kunta	Pituus km	Tiedot
Ruokolahden melontareitti	Ruokolahti, Sulkava, Puumala	110	4 laavua ja muita taukopaikkoja
Oritsaaren ja Kytösen melontakierros	Imatra	23,1	Laavu ja nuotiopaikka
Urkonsaaren melontakierros	Imatra	20,3	Reitin lähellä nuotiopaikka
Hirvisaaren kierros	Lappeenranta	24	Laavu ja uimaranta
Kuivaketveleen kierros	Lappeenranta-Taipalsaari	29,7	Uimaranta
Mikonsaaren melontakierros	Lappeenranta	16,3	2 laavua
Retkisatamien melontareitti	Lappeenranta-Imatra	42,5	4 nuotiopaikkaa
Ruohosaaren kierros	Lappeenranta	22,8	2 laavua
Väliväylä melontareitti	Lappeenranta-Kouvola	190,8	Tasaisin välein taukopaikkoja
Kuolimon kierros	Savitaipale-Mikkeli	64,8	Useita rantautumispaikkoja ja laavuja



Imatran venesatama (Kuva Sanna Leppänen).



Pyörälautta Rasti kuljettaa pyöräilijöitä ja retkeilijöitä Saimaalla (Kuva EKVAS).

Taulukko 13. Vene- ja retkeilytamat Etelä-Karjalassa

Satama	Kunta	Sataman pitäjä	Luokitus	Palvelut
Parikkala	Parikkala	Kunta	Vierassatama	Laituri
Uukuniemi	Parikkala	Kunta	Vierassatama	Laituri, jätehuolto, septi
Ruokolahti	Ruokolahti	Kunta	Laituri	Laituri, taajamapalvelut lähistöllä
Lammasaari	Imatra	Kaupunki	Vierassatama	Vierassatamapalvelut, septityhjennys
Lappeenranta	Lappeenranta	Kaupunki	Vierassatama, kotisatama	Vierassatamapalvelut, septityhjennys, polttoaine, venepaikkoja
Likosenlahti	Lappeenranta	Joutsenon veneseura	Vierassatama, kotisatama	Vierassatamapalvelut, septityhjennys, polttoaine
Muukonsaari	Lappeenranta	Lappeenranta	Retkisatama	Laituri, grillikatos
Pullikainen	Lappeenranta	Etelä-Karjalan virkistysalueäitiö	Retkisatama	Laituri, nuotiokatos, jätehuolto
Satamosaari	Lappeenranta	Etelä-Karjalan virkistysalueäitiö	Retkisatama	Laiturit, septitankki, jätehuolto, nuotiokatokset, 2 saunaa
Hietasaari	Taipalsaari	Etelä-Karjalan virkistysalueäitiö	Retkisatama	Laituri, nuotiokatokset, jätehuolto, sauna
Ilkonsaari	Taipalsaari	Etelä-Karjalan virkistysalueäitiö	Retkisatama	Laituri, nuotiokatokset, jätehuolto
Kyläniemi	Taipalsaari	Kunta	Laituri	Laituri
Pappilanniemi	Taipalsaari	Kunta	Laituri	Laituri, jätehuolto
Saimaaharju	Taipalsaari	Kunta	Kotisatama	Venepaikat
Saimaanranta	Taipalsaari	Kunta	Palvelusatama	Laituri, jätehuolto, septityhjennys
Sarviniemi	Taipalsaari	Kunta	Laituri	Laituri, nuotiokatos, jätehuolto
Rastiniemi	Taipalsaari	Etelä-Karjalan virkistysalueäitiö	Retkisatama	Nuotiokatokset, jätehuolto
Ruuhonsaari	Taipalsaari	Etelä-Karjalan virkistysalueäitiö	Retkisatama	Laituri, nuotiokatokset, jätehuolto, sauna
Taipalsaari	Taipalsaari	Kunta	Laituri, kotisatama	Laituri, taajamapalvelut lähistöllä
Partakoski	Savitaipale	Partaranta (yks. yrittäjä)	Palvelusatama	Laituri, jätehuolto, septi, polttoaine, sauna, ravintola, kauppa
Pappilanlahden satama	Savitaipale	Kunta	Palvelusatama	Laituri, jätehuolto, vesipiste
Lavikanlahti	Savitaipale	Kyläyhdistys	Vierassatama	Laituri, jätehuolto

7. TALVIAIKAINEN VIRKISTYSKÄYTTÖ

7.1 Hiihtoladut ja hiihtokeskukset

Maastohiihdon suosio on laskenut viime vuosikymmeninä, mutta silti lähes 30 % suomalaisista hiihtää talvisin. Eniten hiihdetään valmiilla laduilla (Neuvonen ym. 2022). Hiihtoa varten ajetaan maastoon reittipohja tai latu-ura sekä tasainen leveä väylä luisteluhiihtoa varten. Samaa ulkoilureittipohjaa voidaan käyttää talvisin hiihtoon ja kesäisin patikointiin. Myös vesistöjä voidaan käyttää latupohjana.

Ilmastonmuutos muuttaa talviulkoilua ja sen vuoksi esimerkiksi hiihtoon luonnonlumella ei aina ole mahdollisuutta eteläisimmässä Suomessa. Talvisin Etelä-Karjalan alueella on päästy hiihtämään useimpina vuosina, mutta kaikkia laturia ei ole pystytty ajamaan joka vuosi huonon lumetilanteen vuoksi. Hiihtolaturiverkostot ovat laajat kaikissa kunnissa ja laturien huollosta vastaa kuntien vapaa-aika- tai liikuntatoimi. Hiihtoladut keskittyvät kunta- ja kyläkeskuksiin sekä hiihto- ja ulkoilukeskuksiin. Valaistut ladut tehdään ulkoilu- ja kuntopoluille taajamien läheisyyteen, jotta ne olisivat asukkaiden helposti saavutettavissa. Hiihdon suosiota kuvaa hyvin se, että ensilumenlaturia löytyy Imatralta Ukonniemestä sekä Lappeenrannan Huhkiniemestä eli innokkaimmat pääsevät hiihtämään jo

loka-marraskuussa. Ensilumenladut ovat maksullisia. Tarkemmat tiedot hiihtoladuista löytyvät kuntien ja kaupunkien nettisivuilta.

Maakunnan alueelta löytyy kolme yksityisten ylläpitämää hiihtokeskusta, joissa pääsee laskettelemaan ja lumilautailemaan. Hiihtokeskukset ovat Rautjärven Konkalampi, Ruokolahden Free Ski ja Lappeenrannan Myllymäki.

7.2 Moottorikelkkailu

Moottorikelkkareitti on maastoliikenneläin nojalla perustettu yleinen käyttöoikeus ajaa moottorikelkalla lumipeitteeseen aikaan. Lain mukaan moottorikelkkäajoneuvolla ajaminen maastossa maa-alueella vaatii maanomistajan luvan. Moottorikelkkakerhot voivat tehdä maanomistajien kanssa sopimuksia kulkuoikeudesta ja näitä kutsutaan moottorikelkkauriksi. Huomioitavaa on, että nämä maanomistajan kanssa tehdyt sopimukset koskevat vain kerhon jäseniä eivätkä ulkopuoliset saa niitä käyttää ilman lupaa. Sen sijaan jääpeitteisillä vesialueilla kelkkailu on vapaata lukuun ottamatta rajoitusalueita.



Retkiluistelijoita Savitaipaleen Kuolimolla (Kuva Jarmo Peltonen).



Lumikenkäily on suosittu talvilaji, johon ei tarvita aurattua uraa (Kuva EKVAS).

Moottorikelkkailun suosio on valtakunnallisesti kasvanut viimeisen 20 vuoden aikana erityisesti Pohjois-Suomessa (Malinen 2021). Moottorikelkkailu voidaan kokea häiritseväksi melun ja hajun takia (Päivänen ym. 2006). Moottorikelkkailun melu voikin tietyissä tapauksissa häiritä alueen eläimiä tai ihmisiä, jotka ovat tulleet virkistäytymään luonnonrauhaan. Erityisesti kevättalvella Saimaalla kelkkailtaessa on tärkeää kiertää rannat riittävän kaukaa, ettei saimaannorpan pesintä häiriinny tai pesät romahda. Etelä-Karjalassa on useita moottorikelkkaseuroja, jotka tekevät omia sopimuksia maaomistajien kanssa kelkkareiteistä. Virallisia kaikille avoimia kelkkareittejä maakunnassa ei ole.

7.3 Retkiluistelu

Kuntien ja kaupunkien liikuntatoimi vastaa luisteluradoista, ja ylläpitää ajantasaista tietoa luisteluradoista. Retkiluistelu sen sijaan on luonnonjäällä tapahtuvaa, minkä vuoksi se on altis lämpimille talville ja huonoille olosuhteille. Jotkut kunnat auraavat retkiluistelua varten reittejä. Esimerkiksi Savitaipale on aurannut Kuolimonsa jäälle vuosittain kilometrien pituisen luistelu- reitin. Joinakin vuosina myös Lappeenrannan kau-

punginlahdella ja Imatran Ukonlinnassa on päässyt luistelemaan. Sääolojen salliessa Rautjärven kunta on aurannut Kivijärvelle noin 2 km pituisen radan. Joissakin kunnissa myös yksityishenkilöt ovat toteuttaneet luisteluratoja luonnonjälle.

7.4 Talviset monikäyttöreitit

Pyöräilyn suosio on noussut, ja monet harrastavat pyöräilyä aktiivisesti ympäri vuoden. Moni reitti sopii myös talvipyöräilyyn, mutta se edellyttää talvikunnossapitoa. Imatralla Ukonniemestä löytyy talvipolkuja, joita ylläpidetään paikallisten talkoolaisten voimin. Lappeenrannan kaupunki on joinakin vuosina aurannut jäälle hiihtolaturien viereen kävelyä ja pyöräilyä varten oman väylän, ja käytäntöä tullaan mahdollisuuksien mukaan laajentamaan muillekin alueille. Joutsenon Kullervo on viime vuosina toteuttanut Joutsenon urheilukeskuksen ympäristöön noin 5 km uran, jota pitkin voi kävellä, pyöräillä ja juosta. Savitaipaleella Saimaan palju ylläpitää talvista monikäyttöuraa, jonka pituus on noin 22 km. Rautjärvellä yksityinen henkilö on toisinaan ajanut uran Tallinmäkeen kävelyä ja pyöräilyä varten, mutta ylläpidosta ei ole sopimuksia, joten tietoa uran jatkosta ei ole.



Lietteen lintutorni sijaitsee Imatralla esteettömän Seppoin polun varrella (Kuva Sanna Leppänen).

8. ESTEETÖN RETKEILY

Esteettömyyden näkökulmasta erilaisilla käyttäjäryhmillä tarkoitetaan henkilöitä, joilla on liikkumisen, näkemisen, kuulemisen tai ymmärtämisen rajoitteita. Metsähallitus ilmoittaa retkeilyreittien luokituksessa käyttävän kahta eri luokittelua; esteetön luontoreitti ja vaativa esteetön luontoreitti. Luokitusten avulla voidaan käyttäjiä ohjata sopiville reiteille. (Metsähallituksen nettisivut.) Pelkkä esteettömän tai vaativan esteettömän reitin merkki ei takaa, että reitti soveltuu kaikille, joten reittikuvaus on syytä tehdä huolella. Esteettömistä reiteistä hyötyvät monet käyttäjät. Esimerkiksi perheet hyötyvät kaikille soveltuvista ympäristöistä, joissa liikkuminen lastenrattailla on helppoa.

Esteettömillä reiteillä on tyypillisesti esteetön käymälä tai WC ja tulentekopaikka. Monilla kohteilla on myös luonnon tarkkailua varten lintutorni tai katselulava.

Esteettämiä palveluita on edistetty viime vuosina, ja monissa uusissa kohteissa otetaan erilaiset käyttäjät huomioon. Tästä hyvänä esimerkkinä toimii Hiitolanjoki. Maakunnasta löytyy useita muitakin retkikohteita, joihin pääsee pyörätuolilla. Lisäksi seudulla on joi-takin osittain esteettämiä luontopolkuja sekä reittejä ja myös olemassa olevia kohteita kehitetään esteettämiin suuntaan, esimerkkinä Lappeenrannan Hämmäuteensuon luontopolku.

Taulukko 14. Esteettömät retkikohteet Etelä-Karjalassa

Kohde	Kunta	Kuvaus	Palvelut
Siikalahti	Parikkala	Lintujärvi	Lintutorni, luontopolku, invakäymälä
Tarassiinlahti	Parikkala	Lintujärvi	Lintutorni, invakäymälä
Hiitolanjoki, Kangaskoski	Rautjärvi	Päiväretkikohde, kalastuskohde	Grillikatos, laavu, invakäymälä
Hiitolanjoki, Lahnasenkoski	Rautjärvi	Päiväretkikohde, ulkoilureitti, kalastuskohde	Nuotioikos, lintutorni, invakäymälä
Mellonlahti	Imatra	Ulkoilureitti ja kalastuskohde	Kalastuslaituri, laavu, invakäymälä
Neitsytien retkeily- ja kalastuskohde	Imatra	Kalastuskohde	Kalastuslaituri, laavu
Lamassaari	Imatra	Ulkoilureitti	Laituri, kota, laavu ja invakäymälä
Joutsenon monitoimikota	Lappeenranta	Kota	Kota, invakäymälä
Satamosaari	Lappeenranta	Retkisatama	Laituri, nuotioikos, invakäymälä
Pappilanniemi	Taipalsaari	Päiväretkikohde	Laavu, nuotiopaikka
Päihäniemi	Taipalsaari	Päiväretkikohde, grillikatos, nuotiopaikka,	Tasainen kangasmaasto ja ranta, invakäymälä
Sarviniemi	Taipalsaari	Päiväretkikohde, hiekkaranta	Grillikatos, nuotiopaikka, invakäymälä
Orrai, Onkilampi	Savitaipale	Laavu	Laavu ja invakäymälä
Pärsäniemi	Luumäki	Ulkoilureitti	Laavu, esteetön polku 500 m
Pappilanlahden uimaranta	Ruokolahti	Uimaranta	Kota, laavu,
Kemppilän myllykoski	Ruokolahti	Päiväretkikohde, laavu	Laavu, kota

Taulukko 15. Esteettömät ulkoilupolut Etelä-Karjalassa.

Esteettömät polut	Kunta	Kuvaus	Palvelut
Harjujen reitistö	Parikkala	Ulkoilureitti	Rantaraitti Parikkalan kunnantalon Harjulinnan piha-alueelta keskustan suuntaan soveltuu liikuntaesteisille.
Seppoin polku	Imatra	Ulkoilureitti	Helposti kuljettava polku, kota
Tainion polku	Imatra	Ulkoilureitti	Helposti kuljettava polku, osittain esteetön
Vuoksen luonto- ja kulttuurilenkki	Imatra	Ulkoilureitti	Helposti kuljettava polku
Ukonniemen esteetön rantapolku	Imatra	Ulkoilureitti	Helposti kuljettava polku, laavu
Hämmäuteensuo	Lappeenranta	Ulkoilureitti	Laavu, reitti osittain esteetön
Kanavasuu puupesto	Lappeenranta	Ulkoilureitti	Helposti kuljettava polku ja osittain esteetön
Pappilan luontopolku	Lappeenranta	Ulkoilureitti	Helposti kuljettava polku ja osittain esteetön
Rantaraitti, geologinen reitti	Lappeenranta	Ulkoilureitti	Helposti kuljettava polku ja osittain esteetön
Haikolan luontopolku	Taipalsaari	Päiväretkikohde	Laavu, reitti osittain esteetön
Ruokolahden rantaraitti	Ruokolahti	Ulkoilureitti	Helposti kuljettavapolku
Tiasenpolku	Savitaipale	Ulkoilureitti	Helposti kuljettavapolku

9. VIRKISTYSALUEIDEN KEHITTÄMISTARPEET

9.1 Yleiset tavoitteet ja tarpeet

Virkistysalueiden merkitys ihmisille on suuri ja niitä tulisi kehittää vastamaan kansalaisten tarpeita. Valtakunnallisesti suomalaisten mielestä on tärkeää kehittää virkistyskäyttöön kaupunkien ja taajamien lähimetsiä (72 % vastaajista) sekä luonnonsuojelualueita ja kansallispuistoja (45 %) (Valtioneuvoston julkaisu 2022). Vastauksissa korostuu hyvin se, että kehitystyötä tarvitaan eniten siellä, missä ihmiset liikkuvat eli lähiympäristöissä.

Ihmiset kaipaavat selkeästi merkittyjä polkuja sekä karttoja kohteista. Etelä-Karjalan liiton kyselyn vastauksissa nousee esiin tiedon löytämisen vaikeus ja hajanaisuus. Aina ei tiedetä mistä löytyy tietoa maakunnan virkistyskohteista ja mihin mikäkin reitti soveltuu. Virkistysalueista ja retkeilystä löytyvä tieto onkin hajallaan monessa eri lähteessä. Usein kuntien nettisivuilla kerrotaan kunkin kunnan tärkeimmistä kohteista. Li-

säksi tietoa retkikohteista löytyy esimerkiksi EKVAS:n ja Outdoor activen nettisivuilta ja sovelluksesta, joissa esitellyjä kohteita ei välttämättä löydy kuntien nettisivuilta. Myös seurojen ja kyläyhdistysten nettisivuilta löytyy tietoa joistakin kohteista ja reiteistä. Toisinaan perehtyneisyys ja harrastuneisuus auttavat; esimerkiksi Trailmap-nettisivun tai -sovelluksen avulla voidaan etsiä omia polkuja pyöräilyyn ja polkujuoksuun.

Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisen tiedekunnan ylläpitämä LIPAS-järjestelmä on keskeinen liikunta- paikkoja ja luontoliikuntakohteita kokoava järjestelmä, joka on kuntien käytössä. Paikkatiedot ovat tarjolla pisteinä, reiteinä tai alueina. Kuntien liikuntatoimen henkilöstö tallentaa oman kuntansa tiedot järjestelmään. Muut liikuntapaikkojen omistajat tai ylläpitäjät tallentavat omat kohteensa. Tällaisia tahoja voivat olla kuntien virkistysalueyhdistyksiä tai muita yhteisöjä. LIPAS pyrkii kokoamaan koko maan liikunta- ja luontokohteet yhteen paikkaan, mutta valitetta-



Opaskylteistä näkyvät reitit ja reittimerkinnät sekä reitin ylläpitäjä. (Kuva Sanna Leppänen)

vasti palvelu on suurelle yleisölle melko tuntematon eikä kata esimerkiksi yksittäisiä luonto-, historia- ja kulttuurikohteita tai lintutorneja.

Reittipasteet ja ylläpito

Etelä-Karjalan liiton kyselyssä toivottiin selkeästi merkittyjä polkuja, joiden kunnossapito on hoidettu. Reittien ja polkujen opasteiden tulee olla ajan tasalla, jotta liikkuminen alueella olisi mahdollisimman helppoa. Opasteita tulee olla riittävästi erityisesti risteyskohdissa, jotta eksymisen vaaraa ei ole. Erityisesti rengasreiteillä tulee kiinnittää huomiota, että reitti on kuljettavissa molempiin suuntiin. Opasteiden ja reittimerkintöjen yhtenäistäminen kunnan alueella selkeyttää reiteillä kulkemista. Joissakin kunnissa opasteiden uusimista on jo tehty ja osa pyrkii uusimaan ja yhtenäistämään opasteita tulevaisuudessa. Erityisesti pidemmällä ja yli kuntarajojen kulkevilla reiteillä, kuten E10:llä, yhtenäinen merkintä olisi toivottavaa ilman, että reitin merkit vaihtuisivat kuntarajalla. Tärkeää olisi myös huolehtia, ettei reitti pääse katkeamaan kunnasta toiseen siirryttäessä.

Reittikuvauksilta toivotaan selkeyttä reitin soveltuvuudesta, olipa se sitten kävely, pyöräily tai polkujuoksu. Monet reitit ja polut soveltuvat useampaan toimintaan, mutta opasteet monikäytöstä ovat osittain puutteelliset. Reittikuvaukset olisi hyvä olla reitin alussa löytyvässä opastaulussa, mutta myös nettisivuilla ja sovelluksista löytyvissä tiedoissa.

Reittien ja kohteiden ylläpidon on tärkeää olla kunnossa, jotta kävijöiden vierailu kohteissa olisi miellyttävää. Mahdollisten epäkohtien ilmoittamiseksi reitin tai kohteen ylläpitäjän tiedot olisi oltava helposti saatavilla. Hyvästä opastaulusta tulee käydä ilmi myös, kenen vastuulla reitin huolto on. Samojen tietojen tulisi löytyä helposti myös internetistä. Tietoa kohteiden ja reittien ylläpitäjistä löytyy muun muassa EKVAS:n nettisivuilta.

Huono tiedonkulku voi toisinaan olla reittien huollon kannalta ongelmallista. Reitin ympäristössä on esimerkiksi voitu tehdä hakkuita, jolloin maisema muuttuu ja eikä reitti ole välttämättä enää kuljettavissa alkuperäisen reittisuunnitelman mukaisesti. Tällaiset muutokset olisi hyvä saada kävijöiden tietoon, jottei eksymisen vaaraa olisi. Vastaavasti kävijöiden olisi hyvä ilmoittaa reitillä tapahtuneista muutoksista reitin ylläpitäjälle, jotta esimerkiksi mahdolliset kaatuneet puut voidaan siivota pois.



Maalitäpliä käytetään paljon reittien merkitsemiseen. Väri kannattaa valita siten, että se erottuu hyvin. (Kuva Sanna Leppänen).



Taipalsaaren Päihäniemen luontopolulla on runsaasti reittimerkintöjä, joita on helppo seurata (Kuva Sanna Leppänen).

Työnjako ja vastuut eivät ole virkistys- ja retkeilyalueiden parissa aina selkeää. Kuntatasolla selkeä työnajako kuitenkin edistäisi asioiden hoitoa. Virkistysalueita ja -kohteita voivat perustaa kunnat, seurakunnat ja kyläyhdistykset, joilla voi olla hyvin erilaiset mahdollisuudet reitin tai kohteen rakentamiseen ja ylläpitoon. Yksi vaihtoehto voisi olla siirtää osa reiteistä ja kohteista EKVAS:n ylläpidettäväksi, koska sillä on jo toimivat käytännöt virkistyskohteiden hoitoon sekä tiedottamiseen. Maakunnalliset muutokset työnjaossa ja reittien ylläpidossa edellyttäisi lisärahoitusta ja -resurssia EKVAS:n toimintaan.

Useimmat kunnat sekä Etelä-Karjalan liiton tekemään kyselyyn vastanneet ihmiset kokivat reittien ja polkujen määrän riittäväksi Etelä-Karjalassa. Osa kunnista ei tällä hetkellä suunnittele uusia reittejä, vaan keskittyy olemassa olevien reittien kunnossapitoon. Uusien reittien suunnittelussa haasteena on usein maanomistajuus. Kaikki maanomistajat eivät suhtaudu positiivisesti luonnossa liikkuviin ihmisiin eivätkä pidä omille maille suunniteltuja reittejä

hyvänä asiana. Maanomistaja voi kieltää reitin sijoittumisen mailleen, mikä saattaa estää reitin toteutumisen kokonaan. On kuitenkin hyvä tiedostaa, että jokaisenoikeudella tapahtuva hajanainen kulkeminen voi aiheuttaa enemmän häiriötä kuin kulkemisen ohjaaminen merkityille reiteille. On tärkeää ottaa maanomistajat hyvissä ajoin mukaan reittisuunnitteluun, jotta reitti voitaisiin toteuttaa kaikkia osapuolia tyydyttävällä tavalla.

Ulkoilureitin perustamiseksi on kunnan laadittava reittisuunnitelma, jonka alueellinen ELY-keskus vahvistaa. Jos ulkoilureitti on merkitty kaavaan (asema-kaava tai yleiskaava) tai asianosaiset ovat sopineet alueen luovuttamisesta ulkoilureittia varten, voidaan ulkoilureitti perustaa, vaikkei reittisuunnitelmaa olisi-kaan tehty. Mikäli reitin varrella olevien maanomistajien kanssa ei päästä sopimukseen tai jos reitin säilyminen halutaan turvata maanomistajien vaihtuessa, voi reitin ylläpitäjä (yleensä kunta) hakea reittitoimitusta. Reitinpitäjä voi hakea reittitoimitusta Maanmittauslaitokselta. Reittitoimituksessa päätetään muun



Polkujen varrella on hyvä olla riittävästi penkkejä lepäämistä varten (Kuva Sanna Leppänen).

muassa reitin perustamisen vuoksi maksettavista korvauksista maanomistajille. Reitin pitäjä maksaa toimituksen kustannukset. Reittitoimitusta ei ole käytetty Etelä-Karjalassa (Mäki 2018). Huonoina puolina reittitoimituksessa ovat sen suuret kustannukset sekä toimituksen kesto-aika. Käytäntö voisi kuitenkin auttaa joidenkin reittien perustamisessa Etelä-Karjalassa, missä maanomistajuus on yksi merkittävä haaste virkistysalueiden perustamisessa.

Esteettömyys

Luke:n toteuttamassa kyselyssä tiedusteltiin keiden pääsyä luontoon tulisi erityisesti helpottaa. Tärkeimmiksi ryhmiä nostettiin lapset ja nuoret, kuntoutujat sekä ikäihmiset. Merkittävä osa vastaajista korosti avoimissa vastauksissaan kuitenkin sitä, että kaikkien ryhmien pääsy luontoon tulisi helpottaa. (Valtioneuvoston julkaisu 2022.) Etelä-Karjalan liiton kyselyyn vastanneista osa toivoi esteettömyyttä ja parempaa saavutettavuutta, kun taas toiset halusivat jättää polut mahdollisimman luonnonmukaiseksi. Esteettömyyttä on hyvä kehittää, sillä siitä hyötyvät kaikki

käyttäjät. Kaikkia kohteita ja polkuja ei ole tarpeen muuttaa esteettömiksi vaan on hyvä keskittyä niihin kohteisiin, jotka ovat helposti saavutettavia ja kävijämääriltään riittävän suuria palvelemaan isompaa kävijäjoukkoa. Hyvä esimerkki onnistuneesta esteettömästä kohteesta on Hiitolanjoki. Lisäksi esimerkiksi Ruokolahden Huuhanrantaa on tarkoitus kehittää esteettömäksi kohteeksi.

9.2 Harrastus- ja kohdekohtaiset kehittämistarpeet

Retkeilyreitit ja polut

E10

Euroopan kaukovaellusreitti E10 on kuuluisa Euroopan halki kulkeva vaellusreitti, joka ei kuitenkaan ole kovin tunnettu Etelä-Karjalassa. Reitin kehittäminen ja yhtenäistäminen olisi merkittävä teko pidempiä reittejä kaipaaville ihmisille. Etelä-Karjalan liiton kyselyn vastauksissa toivottiin pidempiä reittejä maakuntaan



Rautjärvellä E10 -reitti kulkee Haukkavuoren kautta. Huipulta pääsee ihailemaan kaunista maisemaa (Kuva Sanna Leppänen).

ja erityisesti E10-reitin kunnostamista. Euroopan kaukovaellusreitti E10 toteutuisi Etelä-Karjalassa, jos reitin jatkuvuus turvataisiin Kymenlaakson Salpapolun jatkona olevan Lappeenrannan Hostikan Salpalinja -reitin jälkeen Imatran rajalle asti. E10-reitin kehittämisessä Lappeenrannan Rauhan alueella on maanomistajuudesta johtuvia haasteita. Reitin potentiaali nähdään kaikissa kunnissa ja kaikki toimijat pitävät reittiä tärkeänä kehittävänsä asiana. Esimerkiksi Rautjärvellä reitin opasteita ja reitin raivausta on tehty ja osassa kuntia reittiä tullaan kunnostamaan lähiaikoina.

Kunnat ovat keskenään suunnitelleet E10-reitin muuttamista monikäyttöreitiksi, jota voisi kulkea paitsi jalan myös maastopyörällä. Pidempi maastopyörällä ajettava reitti palvelisi kasvavaa kysyntää maastopyöräilyyn soveltuvista reiteistä, mikä todennäköisesti toisi kävijöitä myös maakunnan ulkopuolelta. Reitin muuttaminen monikäyttöreitiksi tarkoittaisi suurempaa käyttäjäkuntaa ja sen myötä parempaa näkyvyyttä. Suunnitelma E10-reitin muuttamisesta osittain monikäyttöreitiksi koskee tällä hetkellä Rajojen reittiä eli Ruokolahdella Parikkalaan kulkevaa osuutta. Ikävalko (2022) tutki

tämän reitin muuttamista monikäyttöreitiksi opinnäytetyössään ja keskeisiksi kehittämistarpeiksi työssä nousivat reittilinjat ja merkinnät. Lisäksi reitin palveluita tulisi kehittää ottaen huomioon erilaiset käyttäjäryhmät. Kehittämistyön kannalta olisi oleellista turvata reitin jatkuvuus. Suositeltavaa olisi reittityöryhmän perustaminen, jotta vastuut voitaisiin jakaa eri toimijoiden kesken. Reitti tulisi suunnitella ja toteuttaa tasalaatuisena koko matkalta, myös kuntarajojen ylityksessä. E10-reitti olisikin hyvä nähdä koko maakunnan matkailua ja ihmisten liikkumista edistävänä tekijänä.

Muut reitit ja polut

Lappeenrannassa Rauhan alueella on paljon virkistyskäyttömahdollisuuksia ja alueen kehittämistä onkin jo edistetty. Esimerkiksi vuonna 2023 toteutettiin Vipeleensuon luontopolku ja mahdollisuuksia uusille reiteille löytyy lisää. Alueella on potentiaalia myös maastopyöräilyn kehittämiseen. Lappeenrannan länsiosissa Hostikan Salpalinja -reitin jatkaminen Luumäen läpi Lappeenrannan Rutolaan toimisi omana reittinä, mutta samalla osana E10-reittiä. Saimaa Geoparkin luonto- ja kulttuurikohteelle Rutolan ylivienni-

laitokselle on valmistunut uusi kota, jota olisi helppo hyödyntää Hostikan Salpalinjan jatkamisessa. Rutolan alueen kehittäminen palvelee useita käyttäjäryhmiä, kuten kävelijöitä, pyöräilijöitä ja melojia.

Luumäellä Siliävuorella on yksityisen maaomistajan tekemä polku, jota on tarkoitus kehittää. Alueelle on tulossa laavu, jolloin se toimisi samalla väliväylän melontareitin levähdyspaikkana.

Imatralla on paljon reittejä ja polkuja ja kaupunki panostaa niiden ylläpitoon uusien kohteiden perustamisen sijaan. Mellonlahden retkeily- ja virkistysrakenteita on kehitetty paljon ja alueella on edelleen uusia mahdollisuuksia. Pumpaamo on mahdollista maisemoida ja Mellonlahden ympärille on harkittu polun perustamista. Toistaiseksi hanketta ei ole lähdetty toteuttamaan muun muassa maaston haasteellisuuden vuoksi.

Lemillä pyritään mahdollisuuksien mukaan toteuttamaan uusia reittejä. Särkemän luontopolku (noin 2 km) on tarkoitus saada valmiiksi lähivuosina. Alueelta löytyy jo laavu, mutta metsätyöt hidastavat luontopolun kehittämistä. Toinen potentiaalinen kehityskohde löytyy

Nuorajärvellä, missä on jo lintutorni ja laavu kosteikkoalueen äärellä. Kosteikon ympäri on mahdollista tehdä luontopolku. Luontopolusta voisi saada pidemmän reitin yhdistämällä sen Lemin Repovuoren lenkkiin.

Ruokolahdella yksi kehitettävä kohde on yksityisen omistuksessa oleva Lanajoen luonnonsuojelualue. Lanajoelle on jo rakennettu siltoja joen ylitystä varten, ja suunnitelmissa on kehittää alueelle luontopolku. Alueella on arvokkaita vanhoja puita ja kukkaniittyjä. Lanapuistoon on tulossa päiväkotikäisille oma luontopolku ja pidempää reittiä toivoville parin kilometrin polkureitti Hämeenniemeen.

Savitaipaleen alueella löytyy hyviä olemassa olevia reittejä, jotka ovat eteläkarjalaisten suosiossa. Uusien reittien tarve on vähäinen ja kunnassa panostetaankin olemassa olevien reittien kunnossapitoon.

Parikkalan alueella oleva Aate-Pekan polku on huonokuntoinen ja osittain käyttökielossa, minkä vuoksi se on jätetty pois luontopolkujen listauksesta. Kunta selvittää reitin maanomistusta ja kehitysmahdollisuuksia. Toinen kehityskohde on Syrjien särkät -polku.



Huuhannan laavu Ruokolahdella (Kuva Sanna Leppänen).

Polku kulkee maastossa ja sillä on jonkin verran käytäjiä, mutta vastuunjako on epäselvä. Reitin käytön esteenä saattaa olla maanomistajuus, sillä tällä hetkellä reitti kulkee hyvin lähellä vapaa-ajan asutusta.

Taipalsaarella on lähitulevaisuuden tavoitteena kunnostaa olemassa oleva Haikkaanlahden reitti, joka on nykyisellään haastava kulkea muun muassa maastossa tehtyjen hakkuiden vuoksi. Lisäksi uutta rengasreittiä on suunniteltu Taipalsaaren kirkonkylältä Saimaaharjulle. Reitistä on olemassa suunnitelmia, mutta toteuttaminen on toistaiseksi pysähtynyt. EK-VAS:n Taipalsaaren kohteita Sarviniemessä ja Päihäniemessä pyritään kehittämään entuudestaan. Sarviniemeen on suunnitteilla sauna ja lisää nuotiopaikkoja. Päihäniemeen puolestaan suunnitellaan uusia nuotiopaikkoja.

Rautjärven yksi merkittävimmistä kehityskohteista on viime vuosina ollut Hiihtolanjoki. Suunnitelmissa on vielä toteuttaa monikäyttöreitti Lahnasenkosken ja Kangaskosken välille. Lisäksi tavoitteena on yhdistää Hiihtolanjoen tulevat reitistöt osaksi olemassa olevia reittejä kuten Haukkavuoren polkua.

Pyöräily

Valmiiksi suunnitelluille ja merkityille pyöräilyreiteille on kysyntää. Pyöräilyretken suunnittelua helpottaa, kun etukäteen on tiedossa esimerkiksi reitin varrelta löytyvät taukopaikat. Pyöräilyn lisääntyminen alueella on näkynyt esimerkiksi Saaristoreitin suosiona, mikä puolestaan heijastuu pyörälautta Rastin kävijämääriin. Luumäellä Salpalinja-reitin yhteyteen oli suunnitteilla pyöräreitti, mutta hanke ei ole toistaiseksi saanut rahoitusta. Alueella on valmiit suunnitelmat neljälle reitille, jotka kiertäisivät Salpalinjan kohteita.

Retkipyöräily eli bikepacking on nopeasti kasvava laji, jossa yhdistetään retkeily ja pyöräily. Bikepacking-harrastajat viihtyvät reiteillä vähintään yhden yön verran kuljettaen mukanaan myös retkeilyvarusteita, kun taas maastopyöräilijä minimoi mukana olevan varustuksen määrän. Samat maastoreitit sopivat molemmille lajeille, mutta lähtökohtaisesti maastopyöräilijät nauttivat teknisemmistä poluista, kun taas bikepacking-harrastaja arvostaa helposti kuljettavia polkuja ja hiekkateitä. Etelä-Karjalan pidemmät pyöräilyreitit palvelevat retkipyöräilyn ja kestävän matkailun tarpeita.

Maastopyörälenkki Savitaipaleelta Taipalsaarelle on pitkän tähtäimen kehityskohde. Toteutuessaan tällai-

nen pitkä maastopyöräreitti olisi myös maakunnallisesti merkittävä vierailukohde. Pitkä reitti edellyttää kattavaa sopimusjärjestelyä maanomistajien kanssa. Savitaipaleella pyöräilyreitti Penttilästä Ketvelinniemeen taukopaikaksi soveltuvine laavuineen voisi olla myös hieno kokonaisuus.

Maastopyöräilyn kysyntä on havaittu Rautjärvellä, missä pyritään kehittämään E10-reittiä maastopyöräilyyn sopivaksi monikäyttöreitiksi. Sen yhteyteen kunta voisi suunnitella vielä omia reittejään. Toiveissa on saada Simpeleelle pidempi rengasreitti, joka yhdistäisi E10 reitin ja Hiihtolanjoen kosket ja jatkuisi edelleen Parikkalan suuntaan. Reittiä on jo hahmoteltu, mutta resurssipula sekä haasteet maanomistuksessa ovat toistaiseksi olleet hankkeen esteenä. Myös Konkalammen ympäristöön voisi sijoittua reittejä, mutta niiden suunnittelua ei ole vielä aloitettu. Reitin ylläpitäjän kannalta retkeilytoiminnan keskittäminen yhdelle alueelle on järkevämpää kuin hajuttaa sitä ympäri kuntaa. Esimerkiksi reittihuollon näkökulmasta yhteen monitoimireittiin resurssointi on taloudellisesti järkevämpää kuin usean eri reitin ylläpitäminen.

Melonta

Väliväylän melontareitti on ollut merkittävä kehittämiskohde Etelä-Karjalassa. Vanhoja taukopaikkoja on kunnostettu ja reitin varrelle on rakennettu uusia laavuja sekä kymmenen tulipaikkaa. Reittiä pyritään kehittämään esteettömään suuntaan ja esimerkiksi kaikki käymälät reitin varrella ovat esteettömiä. Myös reitin opastusta on parannettu.

Ruokolahden kunta on mukana hankkeessa, jossa on tarkoitus parantaa Lieviskänjoen melontamahdollisuuksia raivaamalla umpeenkasvanutta jokea. Parikkalan kunnan alueella ei ole virallisia melontareittejä, ja yksi kehityskohde voisikin olla järvimelontaan soveltuvan reitin ja rantautumispaikkojen tekeminen. Taukopaikkoja on toivottu Pyhäjärvelle. Rautjärvellä Helisevänjokea on esitetty melontareitiksi, mutta se ei ole toistaiseksi toteutunut. Jokea käydään silti melomassa satunnaisesti.

Talviset monikäyttöurat

Kaikki kunnat ovat tarjonneet hiihtolatuja ihmisten käyttöön vuosikautia, mutta talviset monikäyttö- tai pyöräilyurat ovat osassa kuntia vielä tuntemattomia. Talvisilla monikäyttöurilla voidaan vähentää hiihto-



Bikepacking eli retkipyöräily on lisääntynyt valtakunnallisesti ja maakunnassa (Kuva Etelä-Karjalan liitto).



Väliväylän varrella on Luumäen Huopaisenvirran laavu ja kaunis silta (Kuva Sanna Leppänen).



Sup-lautailu on suosittu liikuntamuoto kesäisin, eikä se vaadi erikoistaitoja (Kuva Sanna Leppänen).

latujen väärinkäyttöä, kun tarjolla on paikka missä voi luvallisesti hiihtää, kävellä ja pyöräillä. Useimmat kunnat suhtautuvat talvisiin monikäyttöuriin positii-visesti, ja niiden kokeilua ja olemassa olevien reittien laajentamista harkitaan. Talvinen monikäyttöura voi olla myös esteetön. Reittikuvaukset on syytä tehdä huolella, jotta kävijä pystyy arvioimaan reitin sopivuuden itselleen. Joissain kunnissa talviset monikäyttöurat ovat jo vakiinnuttaneet paikkansa ja niiden määrä todennäköisesti lisääntyy tulevaisuudessa.

Muut lajit

Virkistyskäyttö monipuolistuu ja ihmiset liikkuvat luonnossa monin eri tavoin. Tämän selvityksen ulkopuolelle jäi useita lajeja ja kulkuneuvoja, jotka on kuitenkin hyvä ottaa huomioon virkistysalueita ja reittejä kehitettäessä:

- mönkijät
- metsästys
- kalastus
- vesiskootterit
- sukellus
- SUP-lautailu

- lumikenkäily
- maasto- ja polkujuoksu
- suunnistus
- geokätköily
- purjelautailu
- riippuliito
- vesihiihto
- koiraharrastajat.

9.3 Erityiset kehitystarpeet

Kutilan kanava

Kutilan kanavaa on suunniteltu jo pitkään yhdistämään Pien-Saimaa Suur-Saimaaseen. Suunnitelma esitettiin ensimmäisen kerran Keisarinvallan ajalla 1876. Toteutuessaan kanava mahdollistaisi vesiliikkuville uuden rengasreitin Lappeenranta-Taipalsaari-Kutila-Suur-Saimaa välillä, mikä sujuvoittaisi vesiliikennettä eteläisellä Saimaalla. Reitti parantaisi virkistysmatkailua, melontaa ja veneilyä Pien-Saimaan ja Suur-Saimaan välillä. Reitin läheisyyteen sijoittuu jo useita retkisatamia ja luontokohteita, mutta aluetta tulisi täydentää uusilla palveluilla.



Parikkalan Pöröpeikon polun varrella on paljon kaunista kuusimetsää (Kuva Sanna Leppänen).

Kansallispuisto Etelä-Karjalaan

Kansallispuistot ovat yleisölle avoimia luonnonsuojelualueita, joista vastaa Metsähallitus. Kansallispuistojen tarkoitus on turvata luonnon monimuotoisuutta, mutta niihin sisältyy usein kansallismaisemia, luonnonnähtävyyksiä ja virkistyspalveluja, joten ne toimivat suosittuina matkailukohteina. Kansallispuistoissa pyritään säilyttämään Suomen luonnon arvokkaimmat kohteet, niiden eliölajisto ja erilaiset elinympäristöt sekä maisemalliset erityispiirteet. Kansallispuistot säilytetään mahdollisimman luonnontilaisina.

Etelä-Karjala on Pohjanmaan ohella ainoa maakunta Suomessa, jossa ei ole kansallispuistoa. Etelä-Karjalan liitto teetti vuonna 2023 selvityksen Haarikko-Saarjärven ympäristöön, osin Etelä-Savon puolelle, sijoittuvan kansallispuiston perustamisen edellytyksistä. Tämän virkistysalueselvityksen valmistuessa, ei kansallispuistoasiassa vielä ole muodostettu yhteistä alueellista tahtotilaa ja eikä jatkotoimenpiteistä ole varmuutta.

10. JOHTOPÄÄTÖKSET

Suurimmat haasteet

Virkistysalueiden kohdalla yksi suurimmista haasteista on maanomistajuus, mikä korostuu erityisesti uusien reittien suunnittelussa. Myös olemassa olevien reittien kohdalla voi tulla muutoksia maanomistajan vaihtuessa. Maanomistajan näkökulmasta jokaisenoikeudella tapahtuvan hajanaisen kulkemisen ohjaaminen merkityille reiteille on toivottavaa, ja usein luonnollinen, jo olemassa oleva polku onkin paras vaihtoehto reitille. Reittitoimitusta voidaan käyttää tilanteissa, joissa maanomistajien kanssa ei päästä sopimukseen tai kun halutaan turvata reittien säilyminen maanomistajan vaihtuessa.

Reittien huollon ja ylläpidon tulee olla kunnossa. Siihen liittyen kunnissa tulee olla selkeä työjako ja vastuutahot virkistysalueiden suhteen.

Tieto kohteista ja reiteistä on tällä hetkellä useassa eri paikassa, minkä vuoksi ihmiset eivät aina löydä tietoa alueen virkistysalueista. Tiedot virkistysalueista tulisi olla yhdessä paikassa helposti löydettävissä.

Tieto reitillä tapahtuvista muutoksista ei aina siirry reitin ylläpitäjälle, minkä vuoksi reitti voi esimerkiksi osittain hävitä hakkuiden takia. Tiedonkulkua ja reittien opastauluja tulisi lisätä ja kehittää niin, että ihmiset osaavat ilmoittaa reitillä tapahtuneista muutoksista reitin ylläpitäjälle.

Valitettavasti resurssien vähyyks vaikuttaa myös virkistysalueisiin ja -reitteihin. Uuden reitin perustamiseen ei välttämättä ole rahaa, vaikka suunnitelmat reitille olisivat jo olemassa. Myös reittien ylläpito ja kunnostus vaativat rahaa. Virkistysalueiden kuntoon panostaminen kuitenkin kannattaa, sillä ihmisten hyvinvointi lisääntyy fyysisen liikunnan lisääntyessä. Hyvin hoidetut virkistysalueet ovat myös matkailun kannalta tärkeitä ja niillä on aluetaloudellista merkitystä.

Kehityskohteet

Tieto virkistysalueista ja -reiteistä tulisi yhtenäistää maakunnallisesti. Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiö on merkittävä toimija alueella ja sen alle olisi luontevaa koota kaikki alueen kohteet ja reitit. Ihmisiä tulisi myös opastaa etsimään tietoa EKVASin kautta. Tule-



Parikkalan Harjujen reitistö on monikäyttöreitti, josta löytyvät selkeät opasteet (Kuva Sanna Leppänen).



Parikkalan Siikalahden lintutorni (Kuva Sanna Leppänen).

vaisuudessa valtakunnallinen Metsähallituksen Luontoon-sovellus tulee mahdollisesti auttamaan tässä asiassa. Myös paperiselle retkeilykartalle on kysyntää.

Maakunnallisesti merkittävä kehityskohde on maakunnan läpi kulkeva E10 kaukovaellusreitti, joka tulisi kunnostaa. Reitti katkeaa Lappeenrannan kohdalla ja vaatii uudelleen reitittämistä sekä merkitsemistä maastoon. Osa kunnista on jo ryhtynyt kunnostamaan reittiä. Ylikunnallisten reittien kohdalla onkin tärkeää varmistaa reitin jatkuminen yhtenäisenä yli kuntarajojen.

Maastopyöräilyreittejä kaivataan alueelle lisää ja erityisen suuri tarve on Lappeenrannan seudulla. Pidemmän yhtenäisen maastopyöräreitin saaminen maakuntaan toimisi matkailuvalttina ja reittiä voisi hyödyntää myös bikepackingissa.

Esteettömyyttä on edelleen syytä kehittää, sillä siitä hyötyvät useimmat käyttäjät. Luonnollisille poluille on kuitenkin edelleen kysyntää, eikä tarkoitus olekaan muuttaa kaikkia reittejä kaikkien saavutettavaksi. Kehitystyössä on kannattavaa keskittyä niihin kohteisiin,

joita ovat helposti saavutettavia ja joissa on riittävät kävijämäärät.

Kestäväan matkailuun on syytä kiinnittää entistä enemmän huomiota. Erityisesti hyvien kulkuyhteyksien luominen tukee kestävä matkailua. Kutilan kanava on merkittävä kehittämishanke Pien-Saimaalla. Toteutuessaan se parantaisi alueen virkistys- ja vesistömatkailua.

Etelä-Karjalassa ei ole kansallispuistoa, jonka saaminen alueelle olisi merkittävä panostus maakunnan luonnonsuojeluun ja matkailuun. Toteutuessaan Haarikko-Saarjärvi kansallispuisto toimisi muiden kansallispuistojen tapaan merkittävänä virkistysalueena.

Etelä-Karjalan helmet

Etelä-Karjalassa on useita retkikohteiden helmiksi luonnehdittavia paikkoja. Saimaan äärellä sijaitsevat maakunnan suosituimmat kohteet Sarviniemi, Päihäniemi ja Huuhaanranta, jotka houkuttelevat kävijöitä kauempaakin. Kauniit ja pitkät hiekkarannat tarjoavat mainiot mahdollisuudet erilaisiin virkistysmuotoihin.



Ruokolahden Huuhanranta on 1,5 km pitkä hiekkaranta (Kuva Sanna Leppänen).

Lähipolkujen merkitys virkistymiselle on tärkeä, ja alueen suosituimpiin polkuihin kuuluvat Savitaipaleen Orrainpolku ja Jääkauden jäljet -reitti sekä Lappeenrannan Hämmäauteensuon luontopolku.

Monikäyttöreitit tarjoavat mahdollisuudet erityyppiseen liikkumiseen. Yksi suosituimmista monikäyttöreiteistä on Lappeenrannan rantaraitti.

Seudun tunnetuimpiin luontokohteisiin kuuluu Ruokolahden kummakivi, jota tullaan ihmettelemään kauempaakin. Hiitolanjoki on valtakunnallisesti sekä myös kansainvälisesti merkittävä joen ennallistamisprojekti, jota todistaa suuri kävijämäärä kohteessa. Parikkalan Siikalahdelle saapuu puolestaan lintujen ystäviä laajalta alueelta. Maakunnan pyöräilyreiteistä tunnetuin on Saimaan saaristoreitti, joka on vakiinnuttanut asemansa yhtenä tunnetuimmista pyöräilyreiteistä Suomessa. Väliväylän melontareitti on maakunnallisesti hieno kokonaisuus, joka toivottavasti kerää paljon kävijöitä valmistuessaan.

Maakunnan tunnetuimpia kohteita ja reittejä:

- Sarviniemi, Taipalsaari
- Päihäniemi, Taipalsaari
- Huuhanranta, Ruokolahti
- Väliväylän melontareitti, useamman kunnan alueella
- Saimaan saaristoreitti, useamman kunnan alueella
- Hiitolanjoki, Rautjärvi
- Siikalampi, Parikkala
- Haukkavuori, Rautjärvi
- Kummakivi, Ruokolahti
- Kemppilän myllykoski, Ruokolahti
- Hämmäauteensuo, Lappeenranta
- Orrainpolku, Savitaipale
- Jääkauden jäljet, Savitaipale
- Karhusaari, Lappeenranta
- Lammassaari, Imatra
- Luumäen salpalinja, Luumäki



Ruokolahden Kummakivi on yksi maakunnan tunnetuimmista retkeilykohteista (Kuva Sanna Leppänen).

Etelä-Karjalan liiton aiemmin toteuttamat selvitykset:

- Etelä-Karjalan monikäyttöreitistön suunnittelu, 2019
- Etelä-Karjalan pyöräilyn teemareitit -selvitys, 2018
- Etelä-Karjalan ulkoilu- ja luonnon virkistyskäyttöselvitys, 2009
- Suur-Saimaan virkistysalue selvitys, 2005



Ruokolahden Kemppilän Myllykoskella pääsee ihastelemaan vesiputousta (Kuva Sanna Leppänen).

LÄHDELUETTELO

Ikävalko, M. 2022. Vaellusreitistä maastopyöräreitiksi kehittämistyö case Ruokolahti-Rautjärvi. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu.

Kaikkonen, H., Virkkunen, V., Kajala, L., Erkkonen, J., Aarnio, M., & Korpelainen, R. 2014 Terveyttä ja hyvinvointia kansallispuistoista - Tutkimus kävijöiden kokemista vaikutuksista. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 208.

Liikonen, L. & Rautio, J. 2004. Moottorikelkkaliikenteen melu. Suomen ympäristökeskus.

Malinen, J. 2021. Moottorikelkkailun kasvanut suosio ei näy onnettomuuksien määrässä – taustalla muutos Lapin kelkkailukulttuurissa: ”Oli suorastaan kansanhuvia ajalla päättyneenä”. HS 15.4.2021. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000007921336.html>

Maller, C., Townsend, M., Brown, P., St Leger, L., Henderson-Wilson, C., Pryor, A., Prosser, L. & Moore, M. 2008. Literature review: Healthy Parks Healthy People: the health benefits of contact with nature in a park context – a review of relevant literature. 2nd Edition. Deakin University, Parks Victoria. Melbourne, Australia.

Mäki, H. 2018. Ulkoilureittitoimitus, toimituslajin käyttö Suomessa. Lapin AMK.

Neuvonen, M., Lankia, T., Kangas, K., Koivula, J., Nieminen, M., Sepponen, AM., Store, R., & Tyrväinen, L. 2022. Luonnon virkistyskäyttö 2020. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 41/2022. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 112 s.

Päivänen, J., Virrankoski, L. & Liikonen, L. 2006. Moottorikelkkailu huvina, hyötynä ja häiriönä. Suomen ympäristö. 53.

Rautiainen, A. & Riikonen, T. 2017. Maastossa olevien ulkoilureittien monikäyttö: nykytila, esteet ja mahdollisuudet. Suomen latu. Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti.

Repo-Kajokulma, T. 2020. Vaellusreitti läpi Suomen. Opinnäytetyö Lapin AMK

Räsänen, P. & Saari, H. 2011. Vaellusreittien suunnitteluopas. Outdoors Finland. <https://intolinkki.files.wordpress.com/2018/04/vaellusreittien-suunnitteluopas.pdf>

Tuunanen, P., Tarasti, M. & Rautiainen, A. (toim.) 2012. Jokamiehen oikeudet ja toimiminen toisen alueella. Lainsäädäntöä ja hyviä käytänteitä. Helsinki. Ympäristöministeriö.

Valtioneuvoston julkaisuja 2022. Kansallinen luonnon virkistyskäytön strategia 2030: Valtioneuvoston periaatepäätös. 13.

LINKIT

<https://ekvas.fi/>

<https://greentourism.fi>

<https://pyorailyvuosi.fi/bikepacking/>

<https://saimaacycling.fi/>

<https://tukes.fi/tuotteet-ja-palvelut/kuluttajille-tarjottavat-palvelut/kuntoliikunta-ja-ulkoilu/kuntoilu-ja-ulkoilureitit>

<https://ukkinstituutti.fi/ajankohtaista/selvitys-kansallispuistoissa-liikkuminen-saasti-yhteiskunnan-rahoja-164-miljoonaa-euroa-viime-vuonna/>

<https://web.trailmap.fi/>

<https://27crag.com/>

<https://www.ekly.org/>

<https://hiitolanjoki.fi/2022/06/22/laatokalta-saimaalle-eramelontareitiston-esite-ilmestynyt/>

<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000007921336.html>

<https://www.lipas.fi/liikuntapaikat>

<https://www.maanmittauslaitos.fi/kiinteistot/osallisena-maanmittaustoimituksessa/reittitoimitukset>

<https://www.metsa.fi/vastuullinen-liiketoiminta/matkailuyhteistyö/kestavan-matkailun-periaatteet/>

<https://www.suomenlatu.fi/vaikuta/sina-voit-vaikuttaa/vinkkejä-ulkoilupaiikkojen-suunnitteluun/reittiluokitus.html>

<https://www.outdooractive.fi/fi/>